

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
ALİ MƏHKƏMƏSİNİN
BÜLLETENİ

Baş redaktor:
R.Y.Rzayev

Baş redaktorun
müavini:
Ş.Y.Yusifov

Redaksiya heyəti:
H.A.Mirzəyev
T.Ş.Mahmudov
B.H.Əsədov
Z.M.Quliyev
Ə.M.Rüstəmov
V.Ə.İbayev
H.Q.Nəşibov
Ə.A.Kərimov

Məsul katib:
A.M.Məmmədli

Redaksiyanın ünvanı:

Az 1025, Bakı şəhəri,
Xətai rayonu,
Yusif Səfərov küç.26
1193-cü məhəllə
Tel: 493-18-37
Faks: 493-18-37

www.supremecourt.gov.az

MÜNDƏRİCAT

Ali Məhkəmənin Plenumu.....2

Cinayət və hərbi işlər üzrə məhkəmə təcrübəsindən

Məhkəmənin etiraz etmək, təcüməçinin köməyindən pulsuz istifadə etmək, sənədlərin surətini ana dilində almaq, müdafiə hüquqlarının pozulması qərarın ləğvinə səbəb olmuşdur.....4
Azərbaycan Respublikası CM-in 234.2 və 234.3-cü maddələrinin mənasına görə şəxsin satış məqsədi ilə narkotik vasitələri əldə etməsi, saxlaması və ya gəzdirməsi onun öz məqsədinə nail olub-olmamasından asılı olmayaraq bitmiş cinayət kimi qiymətləndirilməlidir.....9
Məhkəmə tərəfindən təqsirləndirilən şəxsin hərəkətləri zəruri müdafiə vəziyyətində, yəni özünü müdafiə edərək qəsd edənə zərər vurmaq yolu ilə törədilmiş və zəruri müdafiə həddini aşmamış hərəkətlər kimi qiymətləndirildiyindən onun barəsində bəraət hökmü çıxarılmışdır.....12

Mülki və inzibati-iqtisadi işlər üzrə məhkəmə təcrübəsindən

Ər-arvad arasında əmlak bölünərkən onların ümumi borcları paylarına uyğun olaraq müəyyən edilir.....16
Ümumi mülkiyyətin hər bir mülkiyyətçisi digər mülkiyyətçilərin razılığını almadan ümumi mülkiyyətdə olan əmlak barəsində üçüncü şəxslərə qarşı tələb irəli sürə bilər.....18
Kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlarda çoxmərtəbəli yaşayış binalarının tikilməsi daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində hüquqların qeydiyyatından imtina səbəb olmuşdur.....21
Apellyasiya məhkəməsi tərəfindən işin hallarının hərətərəfli araşdırılması üzrə xidməti vəzifənin yerinə yetirilməməsi, inzibati işdə iştirak edən şəxslərin prosessual statusunun düzgün müəyyən edilməməsi məhkəmə qərarının ləğvinə səbəb olmuşdur.....26

Məqalələr

Müzəffər Ağazadə: İnzibati Xətalər Məcəlləsinin bəzi normaları Haqqında.....32

Beynəlxalq əlaqələr

Vyetnam Milli Məclisinin sədr müavini Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayevlə görüşmüşdür.....35
ATƏT-in Demokratik Təsisatlar Ofisinin Azərbaycanda keçiriləcək Prezident seçkisi ilə bağlı müşahidəçilik missiyasını həyata keçirən xanım Tana de Zuluatanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayevlə görüşmüşdür.....36
Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Dubay Məhkəmələrinin Baş direktoru Əhməd Səid bin Həzimin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti 2013-cü il sentyabrın 16 –da Ali Məhkəməsinin sədri Ramiz Rzayevin dəvəti ilə Azərbaycana işgüzar səfərə gəlmişdir.....37
Ali Məhkəmənin Kollegiya sədri Fransanın Strasburq şəhərində keçirilən beynəlxalq regional Konfransda iştirak etmişdir.....39

Ali Məhkəmənin Plenumu

24 iyun 2013-cü ildə Ramiz Rzayevin sədrliyi ilə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin növbəti Plenumu olmuşdur.

Ali Məhkəmənin sədri Plenum iclasını açaraq bildirmişdir ki, Azərbaycan Respublikası müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra bazar iqtisadiyyatının tələblərinə uyğun olaraq yeni münasibətlər meydana gəlmiş, ölkədə bank-kredit fəaliyyəti sahəsində işlərin sayı xeyli miqdarda artmış, həmin münasibətləri nizama salan ipoteka haqqında qanunvericiliyin tətbiqi dairəsi genişlənmiş, yaranmış mübahisələrin həllində məhkəmələrin rolu artmışdır.

Plenumda “İpoteka haqqında qanunvericiliyin məhkəmələr tərəfindən tətbiqi təcrübəsinə dair” məsələ geniş müzakirə olunmuş, təhlillər aparılmışdır.

Müəyyən edilmişdir ki, məhkəmələr ipoteka haqqında qanunvericiliyi əsasən düzgün tətbiq edirlər. Lakin, bəzi hallarda məhkəmələr tərəfindən ipotekanın yaranma əsaslarının müəyyən edilməsində, onun dövlət qeydiyyatının aparılmasında, ipoteka ilə təmin edilmiş öhdəliklərin ipoteka hesabına ödənilməsində, həmçinin bu sahədə yaranan digər mübahisələrin həlli zamanı qanunların tətbiqində səhvlərə yol verilir.

Plenumda ipoteka haqqında qanunvericiliyin tətbiqində yol verilən səhvləri aradan qaldırmaq, qanunun eyni qaydada tətbiqini təmin etmək, bu sahədə vahid məhkəmə təcrübəsi yaratmaq məqsədilə müvafiq qərar qəbul edilmişdir.

Plenumda 1 sayılı Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəməsi sədrinin və Bakı Hərbi Məhkəməsi sədrinin 2012-ci ildə ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi vəziyyətinə dair məlumatları dinlənilmişdir. Qeyd edilən məlumatlarla əlaqədar Plenumda geniş müzakirə keçirilmişdir.

Məruzə edən məhkəmələrin sədrləri 2012-ci ildə həmin məhkəmələrin fəaliyyətində irəliləyiş olduğunu qeyd etmişlər. İstər 1 sayılı Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəməsində, istərsə də Bakı Hərbi Məhkəməsində 2012-ci ildə baxılmış işlər 2011-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə artmışdır. Həmin məhkəmələr öz fəaliyyətlərində qanunvericilik normalarına əsasən əməl etsələr də, bəzi qanun pozuntularına da yol vermişlər.

Plenumda konkret müki işlərə də baxılmışdır.

Plenum müzakirə olunan məsələlər və baxılmış işlər barədə müvafiq qərarlar qəbul etmişdir.

CİNAYƏT VƏ HƏRBİ İŞLƏR ÜZRƏ MƏHKƏMƏ TƏCRÜBƏSİNDƏN

Məhkumun etiraz etmək, tərcüməçinin köməyindən pulsuz istifadə etmək, sənədlərin surətini ana dilində almaq, müdafiə hüquqlarının pozulması qərarın ləğvinə səbəb olmuşdur.

Bakı şəhər Qaradağ rayon Məhkəməsinin 18 noyabr 2011-ci il tarixli hökmü ilə Yusufov Vahab Eldaroviç Azərbaycan Respublikası CM-nin 221.3-cü maddəsi ilə təqsirli bilinərək cəzasını ümumi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsində çəkməklə 4 il 6 ay müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmişdir ona görə ki, 29 iyun 2011-ci il tarixdə, saat 03-00 radələrində yaşadığı Bakı şəhəri, Lökbatan qəsəbəsi, Bünyadzadə küçəsi, 14 B, 15 sayılı mənzilin qarşısında ictimai qaydanı kobud surətdə pozaraq və cəmiyyətə açıqca hörmətsizlik ifadə edərək, ünvansız nalayiq söyüşlər söyüb əsaslı səbəb olmadan vətəndaşlar üzərində zor tətbiq etməklə əlindəki bıçaq ilə qonşusu Talışinski Nazim Azad oğlunu vuraraq ona sağlamlığa zərər vurmayan xəsarətlərə aid olduğu üçün dərəcəsi təyin edilməyən bədən xəsarətləri yetirərək qərəzli xuliqanlıq etmişdir.

Hökmədən Yusufov Vahab Eldaroviç tərəfindən verilmiş apellyasiya şikayətinə əsasən işə baxan Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin cinayət kollegiyası 15 fevral 2013-cü il tarixli qərarı ilə apellyasiya şikayətini təmin etmədən, hökmü isə dəyişdirilmədən saxlamışdır.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyasının 15 fevral 2013-cü il tarixli qərarından Yusufov Vahab Eldaroviç kassasiya şikayəti verərək, hökmün ləğv edilərək, cinayət işinin yenidən ibtidai istintaqa qaytarılmasını xahiş etmişdir.

Kassasiya şikayətini onunla əsaslandırılmışdır ki, 08 avqust 2011-ci il tarixdə müstəntiq Nazim Talışinski tərəfindən ona yetirilən xəsarətləri araşdırmaq adı ilə onu polis idarəsinə çağıraraq, CM-nin 221.3-cü maddəsi ilə təqsirləndirərək müdafiəçi və tərcüməçi vermədən onu həbs etmişdir. O, yalnız 29 sentyabr 2011-ci il tarixdə müdafiəçinin və tərcüməçinin iştirakı ilə ona başqa müstəntiq

təyin edilməsinə dair ərizə yazmışdır. İstintaq zamanı Nazim Talışinskiyə təqdim etdiyi yalançı şahidlərin ifadələrindən başqa sübutlar araşdırılmamışdır. Birinci instansiya məhkəməsində istintaqın yol verdiyi qanun pozuntularına diqqəti cəlb edib ona bəraət verilməsini xahiş etsə də məhkəmə hər hansı araşdırma aparmamışdır. Hadisə zamanı onda bıçaq olmamış, N.Talışinski ona xəsarətlər yetirmişdir. Cinayət işinə əlavə edilmiş 582 sayılı 29 iyul 2011-ci il tarixli ekspert rəyi hadisədən 1 ay keçdikdən sonra CPM-nin tələbinin pozulması ilə verilmişdir.

Məhkum Yusufov Vahab Eldaroviç 22 avqust 2013-cü il tarixli ərizəsində göstərmişdir ki, hadisə ona görə baş vermişdir ki, o həyətdə N.Talışinskiyə maşın yumağa icazə verməmiş, futbol oynamağa, pirotexnikadan istifadə etməyə, səs-küy salmağa mane olmuşdur, ona görə ki, bütün bunlar onun anasının səhhətinə pis təsir etmişdir. Bundan başqa N.Talışinski yaşayış sahəsini genişləndirmək adı altında əlavə tikinti tikərək, orada təhsili olmadığı halda qanunsuz həkimlik fəaliyyəti göstərmiş, zöhrəvi xəstəliyə tutulanları müalicə etmişdir. Həmin şəxslər gecələr avtomobillə gələrək həyətdə Nazimi çağırmaq üçün signal verib narahətçilik yaratdıqlarına və buna görə o, da N.Talışinskiyə irad tutduğuna görə aralarında narazılıqlar olmuş, 28 iyun 2011-ci il tarixdə növbəti dəfə gecədən keçmiş həyətdə gələn səs-küyün səbəbini aydınlaşdırmaq üçün həyətə düşərkən Nazim onun baxçasından çıxaraq ona zərbələr endirmiş, bu zaman həyətdə oturacaqda əyləşmiş Aubov Serqey və soyadını bilmədiyi Nazim onları aralaşdıraraq onu özləri ilə aparmış, bu münaqişə zamanı evinin açarı cibindən düşmüş, o, açarı tapmaq üçün yenidən hadisə yerinə qayıdarkən N.Talışinski onu nalayiq formada söymüş və ov silahı ilə hədələmişdir. Həmin vaxt N.Talışinski arvadının ad günündə spirtli içki qəbul

etdiyindən sərxoş vəziyyətdə olmuşdur. Daha sonra ərizədə kassasiya şikayətinin dəlillərini təkrar etməklə Vahab Yusufov kassasiya şikayətinin təmin edilməsini xahiş etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Cinayət kollegiyası işin materiallarını öyrənib, kassasiya şikayətinin dəlillərini müzakirə edib, kassasiya şikayətinin təmin edilməsi barədə məhkumun, kassasiya şikayətinin təmin edilməməsi barədə dövlət ittihamçısının və zərər çəkmiş şəxsin çıxışlarını dinləyib hesab etmişdir ki, aşağıdakılara əsasən, kassasiya şikayəti qismən təmin edilərək, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyasının cinayət işi üzrə 21 yanvar 2013-cü il tarixli apellyasiya şikayətinə ilkin baxış və 15 fevral 2013-cü il tarixli yekun baxış qərarları ləğv edilərək, cinayət işi ilkin baxış mərhələsinə yeni apellyasiya baxışına təyin edilməlidir.

Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 419.1-ci maddəsinə görə kassasiya instansiyası məhkəməsi kassasiya şikayətinə və ya kassasiya protestinə mahiyyəti üzrə baxaraq yalnız hüquqi məsələlər üzrə cinayət qanununun və bu Məcəllənin normalarının tətbiqinin düzgünlüyünü yoxlayır. Həmin Məcəllənin 419.11-ci maddəsinə əsasən kassasiya instansiyası məhkəməsi birinci və ya apellyasiya instansiyası məhkəməsində məhkəmə baxışının predmeti olmayan faktları müəyyən edə və ya onları sübuta yetirilmiş hesab edə bilməz.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Cinayət kollegiyası kassasiya şikayətinə mahiyyəti üzrə baxaraq, cinayət işinə baxmış birinci və apellyasiya instansiyası məhkəmələri tərəfindən faktların müəyyən edilməsində və hüquqi məsələlər üzrə cinayət və cinayət-prosessual qanun normalarının tətbiqinin düzgünlüyünü yoxlayaraq, aşağıdakı əsaslara görə belə qənaətə gəlir ki, kassasiya şikayəti qismən təmin edilməlidir.

Cinayət işinin materiallarından müəyyən edilir ki, Bakı şəhəri Lökbatan qəsəbəsi Bünyatzadə küçəsi-14B sayılı binanın sakinləri M.A.İsmayılov, S.M.Tahirov, F.Z.Sahilov, N.M.Məmmədov, N.Q.Abbasov və N.A.Talışinski Qaradağ RPS-ə qonşuları Yusufov Vahab Eldaroviçin birgəyaşayış

qaydalarını pozan hərəkətlərindən şikayət etmişlər (i. V-3-4). Ərizənin Qaradağ RPS-ə daxil olma tarixində düzəliş edilməklə 01.07.2011-ci il tarixdə daxil olması göstərilmişdir. Ərizədə göstərilir ki, 28 iyun 2011-ci il tarixdə bina sakini N.Talışinski həyətdə maşın yuyarkən Yusufov Vahab Eldaroviç onu təhqir etmişdir. Geçə saat 02-30 radələrində bıçaqla N.Talışinskinin evinə gəlmiş, ona bıçaqla hücum etmiş, onu söyübtəhqir etmiş, onunla əlbə-yaxa olmuşdur. Qonşular yığışib onu N.Talışinskinin mənzilindən uzaqlaşdırmışlar. Əlindəki bıçağı əşyayi-dəlil kimi 10-cu PB-ə təhvil vermişlər. Lakin, işə əlavə edilmiş (iş v-12-13) götürmə protokolundan müəyyən edilir ki, bıçaq N.Talışinski tərəfindən 01.07.2011-ci il tarixdə təqdim edilmiş və bu barədə protokol tərtib edilmişdir.

Zərərçəkmiş şəxsin təqdim etdiyi bıçaq götürüldükdən sonra onun üzərində əl izlərinin olub-olmamasının müəyyən edilməsi üçün müvafiq ekspertiza təyin edilməmişdir. Həmin bıçağın hansı əsasla hadisə zamanı Vahab Yusufovun əlində olmuş bıçaq kimi tanınması heç bir sübutla əsaslandırılmamış, CPM-nin müddəalarına müvafiq tanınma üçün, onun əlində bıçaq olduğunu gördükləri barədə ifadə vermiş şahidlərə təqdim edilməmişdir.

Bundan başqa N.Talışinski 01.07.2011-ci il tarixli izahatında (iş v-10-11) hadisə zamanı bədənində “heç bir fiziki xəsarətinin olmadığını” göstərmiş, eyni zamanda iş üzrə şahid qismində dindirilmiş zərər çəkmiş şəxsin həyat yoldaşı Mehriban Fərmayıl qızı Talışinski, qonşuları Sayılov Famil Zeynalabdin oğlu, Abbasov Nazim Qəribşah oğlu və İsmayılov Mehman Abdulla oğlu da ilkin izahatlarında N.Talışinskiyə bıçaqla xəsarət yetirilməsini gördükləri barədə ifadə verməmişlər. Bundan başqa zərər çəkmiş şəxs kimi tanınmış N.Talışinski ilə birlikdə şikayət ərizəsini imzalamış həmin şəxslər izahatlarında əvəllər dəfələrlə Vahab Yusufovun onları və ya ailə üzvlərini nalayiq söyüşlərlə təhqir etdiyini, döyəcəyi ilə hədələdiyini göstərmişlər. Həmin şəxslər sonradan şahid qismində ifadələrində isə hər biri Vahab Yusufovun Nazim Talışinskiyə bıçaqla xəsarət yetirdiyi barədə göstərsələr də onların izahatları və ifadələri

arasındakı zidiyyətlər, ifadələrdə eyni vaxtda dəyişiklik edilməsinin səbəbləri araşdırılmamışdır. Belə olduğu halda istintaq orqanı və məhkəmələr belə şahidlərin CPM-nin 95.2-ci maddəsinin tələbinə uyğun olub-olmamasını, ifadələrinin həqiqiliyinin şübhə doğurub-doğurmamasını ətraflı tədqiq etməmişdir.

Yusufov Vahab Eldaroviç onun N.Talışinski tərəfindən döyülüb xəsarətləndirilməsi barədə Qaradağ RPŞ-ə şifahi ərizə vermiş və bu barədə protokol tərtib edilmişdir. Vahab Yusufov hadisə zamanı xəsarət alması barədə bildirmiş və dərhal 28.06.2011-ci il tarixdə təhqiqatçının təliqəsi ilə ekspertizaya göndərilmiş və onun bədənində hadisə vaxtına uyğun xəsarətlərin olması müəyyən edilmişdir. Lakin zərər çəkmiş şəxs qismində tanınmış N.Talışinski hadisədən 1 ay keçəndək ekspertizaya göndərilməməsinin səbəbi də müəyyən edilməmişdir.

Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 21.3-cü maddəsinə əsasən cinayət törədilməsində təqsirləndirilən şəxs özünün təqsirsiz olmasını sübuta yetirməyə borclu deyildir. İttihamı sübuta yetirmək, şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsin müdafiəsi üçün irəli sürülən dəlilləri təkzib etmək vəzifəsi ittiham tərəfinin üzərinə düşür.

Həmin Məcəllənin 145.3-cü maddəsinə əsasən ittihamın sübut olunmasında yaranan şübhələri digər sübutlarla aradan qaldırmaq mümkün olmadıqda, onlar şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsin xeyrinə təfsir edilir.

Göstərilənlərə əsasən məhkəmə kollegiyası hesab etmişdir ki, hadisə zamanı təqsirləndirilən şəxsə bıçaq olmamasına dair təqsirləndirilən şəxsin dəlilləri təkzib edilməmişdir.

Təqsirləndirilən şəxs Vahab Yusufov kassasiya şikayətində tutularkən tərcüməçisinin və vəkilinin olmadığını göstərmişdir.

Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 26.4-cü maddəsinə əsasən cinayət prosesini həyata keçirən orqan təqdim edilməli sənədləri müvafiq şəxslərə cinayət mühakimə icraatının aparıldığı dildə təqdim edir. Cinayət mühakimə icraatının aparıldığı dili bilməyən müvafiq şəxslərə

təqdim edilməli sənədlər onların ana dilində və ya onların bildiyi başqa dildə təqdim edilir.

Həmin Məcəllənin 224.3-cü maddəsinə əsasən ittihamı elan etdikdən sonra müstəntiq təqsirləndirilən şəxsə onun bu Məcəllənin 91-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hüquq və vəzifələrini izah etməlidir. Təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb etmə haqqında qərarın surəti, habelə hüquq və vəzifələrə dair yazılı bildiriş təqsirləndirilən şəxsə verilir. Müstəntiq ittihamın elan edilməsi, təqsirləndirilən şəxsə onun hüquq və vəzifələrinin izah edilməsi və qərarın surətinin verilməsi haqqında protokol tərtib edir. Bu protokol müstəntiq, təqsirləndirilən şəxs, müdafiəçi (bu hərəkətin yerinə yetirilməsində iştirak edirsə) tərəfindən imzalanır.

Yusufov Vahab Eldaroviç azərbaycan dilində yaxşı bilmədiyinə görə cinayət işinin 62-ci vərəqində İbadova Firuzə Süleyman qızının tərcüməçi qismində tanınmasına dair müstəntiq Rəşad Nuriyevin 08.08.2011-ci il tarixli və 66-cı vərəqində müdafiəçi təyin edilməsi barədə eyni tarixli qərarı, eləcə də işin 68-ci vərəqinə fərdi fəaliyyət göstərən vəkil Şirinov Müşfiq Pirmurad oğlunun orderi əlavə edilmişdir. Lakin, nə tərcüməçinin nə də müdafiəçinin 08.08.2011-ci il tarixdə tutulmuş Vahab Yusufova təqdim edilməsini təsdiq edən sübut (protokol) işin materiallarından müəyyən edilmir. Bundan sonra kompüterdə tərtib edilmiş 08.08.2011-ci il tarixli tutma barədə protokolda, şübhəli şəxsin hüquq və vəzifələrinin izah edilməsinə dair (bu barədə protkol və bildirişi alma barədə qəbz iş materialında yoxdur) bildirişdə, şübhəli şəxsi dindirmə protokolunda, üzləşmə protokollarında, təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb etməyə dair tərtib edilmiş qərar, protokol və bildirişdə, dindirmə protokolunda tərcüməçi və müdafiəçi sözləri əlyazma ilə əlavə edilmişdir.

Cinayət işinin materiallarından Yusufov Vahab Eldaroviçə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb etmə haqqında qərarın surətinin, habelə hüquq və vəzifələrə dair yazılı bildirişin surətinin qanunda nəzərdə tutulmuş qaydada bildiyi dildə təqdim edilməsini təsdiq edən sübut müəyyən edilməmişdir.

CPM-nin 90.7.13-cü və 91.5.13-cü maddələrinə əsasən şübhəli və təqsirləndirilən şəxsin etiraz vermək hüququ vardır. Həmin Məcəllənin 107-ci maddəsinə əsasən şübhəli və təqsirləndirilən şəxsin müdafiəçiyə, tərcüməçiyə, təhqiqatçıya, müstəntiqə və prokurora etiraz etmək hüququ vardır. Məcəllənin 92.15.1-ci maddəsinə əsasən təhqiqatçı, müstəntiq və ya prokuror müdafiəçi qismində seçilmiş vəkil şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsin müvafiq olaraq tutulduğu, yaxud həbsə alındığı andan 6 saat müddətində həmin şəxslə görüşməyə gəlmədikdə müdafiəçinin digər vəkillə əvəz edilməsini müvafiq ərazi üzrə vəkillər qurumunun rəhbərindən tələb etməyə haqlıdır.

Cinayət işinin təhqiqatı və istintaqı zamanı göstərilən şəxslərin heç biri Vahab Yusufova nə şübhəli şəxs kimi tutularkən, nə də təqsirləndirilən şəxs kimi ittiham elan edilərkən təqdim edilməmiş, onlara etiraz məsələsi həll edilməmişdir. Eyni zamanda müdafiəçinin təqsirləndirilən şəxslə görüşüb-görüşməməsi müəyyən edilməmişdir. Müdafiəçinin və tərcüməçinin yuxarıda göstərilən qaydada təyin edilməsi, şübhəli və təqsirləndirilən şəxsə təqdim edilməməsi, kompüterdə tərtib edilmiş istintaq sənədlərinə onların adlarının əlyazma ilə əlavə edilməsi onların istintaqın gedişində real iştirak etməməsi barədə təqsirləndirilən şəxsin kassasiya şikayətinin dəliliyin əsaslılığını ehtimal etməyə əsaslar verir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 61-ci maddəsinin 3-cü bəndinə əsasən hər bir şəxsin səlahiyyətli dövlət orqanları tərəfindən tutulduğu, həbsə alındığı, cinayət törədilməsində ittiham olunduğu andan müdafiəçinin köməyindən istifadə etmək hüququ vardır.

İnsan Hüquqları Üzrə Avropa Məhkəməsinin 13.10.2009-cu il tarixli Dayanan Türkiyəyə qarşı işi üzrə qərarında göstərilir ki, "Məhkəmənin qəbul etdiyi və özünün presedent hüququnun əsaslandığı hamılıqla qəbul olunmuş beynəlxalq hüquq normalarının vurğuladığı kimi, təqsirləndirilən şəxs məruz qaldığı dindirmələrdən asılı olmadan, tutulduğu andan vəkilin yardımından istifadə edə bilməlidir. Həqiqətən prosesin ədalətliliyi tələb edir ki, təqsirləndirilən şəxs məsləhətə xas olan

bütün geniş imkankardan istifadə edə bilsin. Bununla bağlı işin müzakirəsi, müdafiənin təşkili, təqsirləndirilən şəxsin xeyrinə olan sübutların toplanması, dindirmələrin hazırlanması, narahatlıq içində olan təqsirləndirilən şəxsə dəstək olması və həbsin şərtlərinə nəzarət olunması vəkilin sərbəst keçirməli olduğu müdafiənin fundamental elementlərini təşkil edir.

İnsan Hüquqları Üzrə Avropa Məhkəməsinin A.Y. Orlov Rusiya Federasiyasına qarşı işi üzrə 21 iyun 2011-ci il tarixli qərarında göstərmişdir ki, həqiqətən vəkilin təyin edilməsi özü-özlüyündə vəkilin öz müştərisinə göstərə biləcəyi hüquqi yardımın səmərəliliyini təmin etmir. Lakin dövlət hüquqi yardım göstərmək məqsədi ilə təyin edilmiş vəkilin fəaliyyətindəki hər cür çatışmazlığa görə məsuliyyət daşıya bilməz. Vəkilliyin Dövlətdən asılılığının olmaması prinsipindən göründüyü kimi vəkilin hüquqi yardımın pullu əsaslarla, yaxud, pulsuz göstəriləsi məqsədi ilə təyin edilməsindən asılı olmayaraq müdafiə tərəfinin hərəkətləri mahiyət etibarilə vəkillə müştərinin qarşılıqlı münasibətlərinə əsaslanır. Əgər vəkilin səmərəli hüquqi yardım göstərməməsi açıq-aydındırsa və ya bu hakimiyyət orqanlarının diqqətinə başqa formada kifayət qədər çatdırılmışdırsa onda səlahiyyətli milli hakimiyyət orqanları Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 3-cü bəndinin (c) yarım bəndinə əsasən məsələyə müdaxilə etməlidirlər.

Cinayət işinin 118-ci vərəqinə əlavə edilmiş, müstəntiq Rəşad Nuriyev tərəfindən tərtib edildiyi göstərilmiş "ibtidai istintaqın qurtarmasını təqsirləndirilən şəxsə elan etmə və onu cinayət işinin materialları ilə tanış etmə haqqında" 29 sentyabr 2011-ci il tarixli protokoldan müəyyən edilir ki, təqsirləndirilən şəxs rus dilində vəsatət verərək müstəntiqə etiraz etdiyini bildirmişdir. Lakin təqsirləndirilən şəxsin bu vəsatətinə hər hansı münasibət bildirilməmişdir.

CPM-nin 107.3.1-ci maddəsinə əsasən prokurora, müstəntiqə, təhqiqatçıya, məhkəmə iclasının katibinə, tərcüməçiyə, mütəxəssisə, yaxud ekspertə — cinayət prosesinin hər hansı iştirakçısı tərəfindən cinayət prosesinin istənilən anında etiraz verilə bilər.

Təqsirləndirilən şəxs Yusufov Vahab Eldaroviçin protokolda göstərdiklərinə nə vəsatətə, nə də etiraza baxılması qaydasında baxılmamışdır. Göstərilənlər cinayət işinin istintaqı zamanı Yusufov Vahab Eldaroviçin müdafiə hüququnun, tərcüməçinin köməyindən istifadə hüququnun, etiraz hüququnun, cinayət işinin materialları ilə tanış olma zamanı vəsatətlərinə baxılması hüququnun təmin edilməsinə əsaslı şübhələr yaratmışdır.

CPM-nin 303.3.1, 303.3.2, 303.3.3 və 303.3.8-ci maddələrinə əsasən təqsirləndirilən şəxsin müdafiə hüququnun pozulması (bu pozuntunun mümkün dərəcədə aradan qaldırılması üçün); cinayət mühakimə icraatının aparıldığı dili bilməyən təqsirləndirilən şəxsin ana dilindən və ya tərcüməçinin köməyindən istifadə etmək hüququnun pozulması; məhkəməyədək icraatın etiraz edilməli və ya özü-özünə etiraz etməli olan şəxs tərəfindən aparılması (bu pozuntunun mümkün dərəcədə aradan qaldırılması üçün); məhkəməyədək icraat materialları ilə tanış etmə vəzifəsinə dair müvafiq olaraq bu Məcəllənin 284—286, 288-ci və ya 296.3.1-ci maddələrinin tələblərinin pozulması kobud pozuntulara yol verildiyi hallarda cinayət işinin və ya məhkəməyədək sadələşdirilmiş icraat materiallarının baxılmasına xitam verilməsi və onun ibtidai araşdırmaya prosesual rəhbərliyi həyata keçirən prokurora qaytarılması barədə qərar çıxarılır.

Cinayət işinə baxan Bakı şəhər Qaradağ rayon məhkəməsi göstərilən prosesual qanun pozuntularının mövcud olub-olmamasını araşdırıb, hüquqi qiymət verməmiş, bununla da CPM-nin 303.3-cü maddəsinin tələbini pozmuşdur.

CPM-nin 391.8.1-ci maddəsinə əsasən birinci instansiya məhkəməsində məhkəmə baxışı bu Məcəllənin 303.3-cü maddəsinin tələbləri pozulmaqla keçirildikdə apellyasiya instansiyası məhkəməsi apellyasiya şikayətinə və apellyasiya protestinə baxılmasına xitam verilməsi və cinayət işinin, məhkəməyədək sadələşdirilmiş icraat materiallarının və ya xüsusi ittiham qaydasında şikayət üzrə materialların birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılması haqqında qərar çıxarır.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət kollegiyası təqsirləndirilən şəxsin apellyasiya şikayətinə ilkin məhkəmə baxışı mərhələsində baxarkən həmin halları araşdırmalı və birinci instansiya məhkəməsində məhkəmə baxışının bu Məcəllənin 303.3-cü maddəsinin tələbləri pozulmaqla keçirildiyini müəyyən etdikdə apellyasiya şikayətinə və apellyasiya protestinə baxılmasına xitam verilməsi və cinayət işinin birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılması barədə qərar çıxarmalı olduğu halda bu hallar məhkəmənin diqqətindən kənar qalmışdır.

Kassasiya şikayətində Vahab Yusufov məhkəmə qərarlarının ləğv edilərək cinayət işini ibtidai istintaq aparılması üçün qaytarılmasını xahiş etmişdir. Məhkəmə kollegiyası qeyd edir ki, qanunun mənasına görə kassasiya instansiyası məhkəməsinin apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarlarını ləğv edərək cinayət işini yalnız yeni apellyasiya baxışı mərhələsinə qaytarmaq hüququ müəyyən edilmişdir. Ona görə də kassasiya şikayəti bu hissədə təmin edilməməlidir.

Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 416.0.20-ci maddəsinə əsasən məhkəmə bu Məcəllənin 391.3.2—391.3.5, 391.3.7—391.3.9 və 391.6-cı maddələrində nəzərdə tutulmuş qərarları əsassız çıxardıqda kassasiya instansiyası məhkəməsi birinci və ya apellyasiya instansiyası məhkəməsinin hökmü və ya qərarını kassasiya qaydasında ləğv etmək və ya dəyişdirmək hüququna malikdir.

Lenskayanın Rusiyaya qarşı işi üzrə İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin 29.01.2009-cu il tarixli qərarında göstərilir ki, “Hüquqi dövlətin ən mühüm prinsiplərindən biri hüququ müəyyənlikdir və onun mənasına görə heç bir tərəf yalnız işin yenidən araşdırılması və ya yeni qərar əldə edilməsi məqsədi ilə prosesin yenidən keçirilməsini tələb edə bilməz. Bu prinsipdən yalnız o hallarda kənara çıxıla bilər ki, əhəmiyyətli və xüsusilə vacib hallar bunu tələb etsin. Konvensiya prinsipinə yekun məhkəmə qərarı ilə nəticələnmiş prosesin Dövlətlərə məhkəmə səhvlərinin düzəldilməsinə imkan vermək üçün yenidən açılmasına icazə verir. Məhkəmə səhvlərinin aradan qaldırılmaması ədalətlik

prinsipinə, məhkəmə proseslərinin ictimai nüfuzuna və təmizliyinə ciddi zərbə vura bilərdi.

Şərh edilənlərə əsasən və Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 419.10.2-ci maddəsinə rəhbər tutaraq Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Cinayət Kollegiyasının qərarı ilə Yusufov Vahab Eldaroviçin Azərbaycan Respublikası

Cinayət Məcəlləsinin 221.3-cü maddəsi ilə məhkum edilməsinə dair cinayət işi üzrə Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət Kollegiyasının 21 yanvar 2013-cü il tarixli apellyasiya şikayətinə ilkin baxış və 15 fevral 2013-cü il tarixli yekun baxış qərarları ləğv edilərək cinayət işi ilkin baxış mərhələsində yeni apellyasiya baxışına təyin edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası CM-in 234.2 və 234.3-cü maddələrinin mənasına görə şəxsin satış məqsədi ilə narkotik vasitələri əldə etməsi, saxlaması və ya gəzdirməsi onun öz məqsədinə nail olmamasından asılı olmayaraq bitmiş cinayət kimi qiymətləndirilməlidir.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 15 noyabr 2012-ci il tarixli hökmünə əsasən Ağayev Emin Hamlet oğlu Azərbaycan Respublikası CM-in 234.4.3-cü maddəsi ilə təqsirli bilinərək 7 il müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmiş, ona narkomaniyadan məcburi müalicə təyin edilməsi qərara alınmışdır.

Məhkəmənin həmin hökmündən məhkumun müdafiəçisi tərəfindən apellyasiya şikayəti verilmiş, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin 22 fevral 2013-cü il tarixli qərarı ilə apellyasiya şikayəti təmin edilməmiş, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 15 noyabr 2012-ci il tarixli hökmü dəyişdirilmiş, E.Ağayev Azərbaycan Respublikası CM-nin 234.4.3-cü maddəsi ilə ixtisaslaşdırılmış əməli, Azərbaycan Respublikası CM-in 29, 234.4.3-cü maddəsinə tövsif edilmiş və ona həmin maddə ilə 5 il müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzası təyin edilmişdir.

E.Ağayev ona görə təqsirli bilinərək məhkum edilmişdir ki, o 03 yanvar 2012-ci il tarixdə satış məqsədi ilə qanunsuz olaraq, külli miqdarda 4,492 qramdan artıq çəkiddə narkotik vasitə olan heroini qonşusu, Sumqayıt şəhər, 9-cu mikrorayon, ev 74, mənzil 17-də yaşamış İ.Rəhimovdan 250 manat pula almaqla əldə edib yaşadığı Sumqayıt şəhər, 9-cu mikrorayon, ev 74, mənzil 53-də saxlamış, həmin heroinin bir qismini istifadə etdikdən sonra külli miqdar təşkil edən 4,492 qram heroini tamah niyyəti ilə

satıb qazanc əldə etmək məqsədi ilə 22 mart 2012-ci il tarixdə yaşadığı mənzildə hissələrə bölərək 9 ədəd bükümdə üzərində daşıyıb gəzdirmiş, həmin gün saat 17:30 radələrində keçirilmiş əməliyyat axtarış tədbirləri nəticəsində Sumqayıt şəhəri, Kimyaçılar qəsəbəsi ərazisində yerləşən "Esmira" şadlıq evinin yaxınlığında Sumqayıt şəhər Polis İdarəsinin 2-ci Polis bölməsinin əməkdaşları tərəfindən saxlanılaraq həmin bölməyə aparılmış, orada onun üzərinə hal şahidlərinin iştirakı ilə baxış keçirilərkən əynindəki qara rəngli gödəkcənin sol qoltuq cibindən gümüşü rəngli siqaret kağızına bükülmüş, 9 bükümdə ayrı-ayrılıqda çəkili 0,487 qram, 0,518 qram, 0,492 qram, 0,543 qram, 0,518 qram, 0,448 qram, 0,488 qram, 0,461 qram və 0,537 qram olan, ümumilikdə külli miqdar təşkil edən, 4,492 qram çəkiddə narkotik vasitə heroin aşkar edilərək götürülmüşdür.

Dövlət ittihamçısı tərəfindən verilmiş kassasiya protestində Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin 22 fevral 2013-cü il tarixli qərarının ləğv edilməsi xahiş olunur.

Dövlət ittihamçısı hesab edir ki, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin 22 fevral 2013-cü il tarixli qərarı məhkəmənin törədilmiş əməlin tövsifində səhvə yol verməsi, CPM-in 143-146-cı maddələrinin tələblərinə uyğun olaraq sübutları tədqiq etməməsi və məsuliyyəti ağırlaşdıran və yüngülləşdirən halları nəzərə almadan cəza təyin etməsi əsasları ilə ləğv

edilməli, cinayət işi yeni apelyasiya baxışına qaytarılmalıdır.

Belə ki, ibtidai istintaq orqanının gəldiyi nəticədən görünür ki, istintaq orqanı E.Ağayevin külli miqdarda narkotik vasitəni özünün şəxsi istifadəsi məqsədi ilə əldə etməsinə dair ifadəsinə tənqidi yanaşmış, ona satış məqsədi ilə qanunsuz olaraq külli miqdarda narkotik vasitəni əldə etməyə görə ittiham vermişdir. Bu zaman ibtidai istintaq orqanı haqlı olaraq məhkumun üzərindən götürülmüş narkotik vasitənin miqdarını, onun ayrı-ayrı bükümlərdə olmasını, məhkumun həmin narkotik vasitəni satmaq istəməsinə dair ifadəsini nəzərə alaraq ümumilikdə həmin narkotik vasitənin məhkum tərəfindən satış məqsədi ilə əldə edilməsi nəticəsinə gəlmişdir.

Bundan əlavə protest müəllifi qeyd edir ki, məhkum E.Ağayevə Azərbaycan Respublikası CM-in 29, 234.4.3-cü maddəsi ilə 5 il müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzasının təyin edilməsi qanuni və ədalətli hesab edilə bilməz və bununla cəzanın məqsədinə nail olmaq olmaz. Belə ki, məhkum barəsində həddən artıq yüngül cəza təyin edilməsi cinayət qanunvericiliyinin tələblərinə və cəza təyin etmənin məqsədinə zidd olmaqla yanaşı, CM-in 41.2-ci maddəsinin əhəmiyyətinin itirilməsinə səbəb olur.

Məhkəmə kollegiyası kassasiya protestinin dəlillərini iş materialları ilə əlaqəli şəkildə araşdırıb, verilmiş kassasiya protestinin təmin edilməsi barədə dövlət ittihamçısı C.Budaqovun çıxışını dinləyərək hesab etmişdir ki, aşağıdakılara əsasən kassasiya protesti təmin edilməli, apellyasiya instansiya məhkəməsinin qərarı ləğv edilməlidir.

Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosesual Məcəlləsinin (bundan sonra CPM-in) 419.1-ci maddəsinin tələblərinə uyğun olaraq, kassasiya instansiyası məhkəməsi kassasiya şikayətinə və ya kassasiya protestinə mahiyyəti üzrə baxaraq yalnız hüquq məsələləri üzrə cinayət qanununun və bu Məcəllənin normalarının tətbiqinin düzgünlüyünü yoxlayır.

Qanunun bu tələbindən göründüyü kimi, kassasiya instansiyası məhkəməsi birinci və apellyasiya instansiyası məhkəmələrindən fərqli olaraq hər hansı bir faktın baş verib-verməməsini müəyyən etmir və yalnız həmin

məhkəmələr tərəfindən müəyyən edilmiş hallara əsasən cinayət və cinayət-prosessual qanunları normalarının düzgün tətbiq edilib-edilməməsi məsələlərinə öz münasibətini bildirir.

Verilmiş protestdə məhkumun əməlinin tövsifi və ona təyin edilmiş cəza məsələsi mübahisə edilmişdir. Dövlət ittihamçısı hesab etmişdir ki, apellyasiya instansiya məhkəməsi əsassız olaraq məhkumun əməlini Azərbaycan Respublikası CM-in 29, 234.4.3-cü maddəsinə tövsif etmiş, həmçinin cəza təyin edərək qanunvericiliyin normalarına düzgün riayət etməmişdir.

Məhkəmə kollegiyası dövlət ittihamçısı tərəfindən verilmiş protestin dəlilləri ilə razılaşıb və müvafiq qanunvericilik aktlarına və iş materiallarına əsaslanaraq aşağıdakıları qeyd etməyi zəruri hesab edir.

İş materiallarından görünür ki, E.Ağayev polis bölməsinə gətirilən vaxtdan ibtidai istintaqın sonunadək ifadələrində göstərmişdir ki, o, 03 yanvar 2012-ci il tarixdə qonşusu, «Müşü» ləqəbli, İ. Rəhimovdan 8 qram heroini 250 manat pula almış, həmin dövrdə onun maddi imkanı bir az yaxşı olduğundan və onun özü narkotik vasitələr qəbul etdiyindən o, həmin heroini hissə-hissə istifadə etmiş. sonra o, işdən çıxmış, heç bir yerdən gəliri olmadığı üçün iş axtarmaq məcburiyyətində qalmış. sonra Sumqayıt şəhəri, Kimyaçılar qəsəbəsində yerləşən «Esmira» şadlıq sarayında ofisiant axtarıldığını eşitmiş, ona görə də 22.03.2012-ci il tarixdə onda qalan heroini bir neçə hissələrə bölmüş, siqaretin gümüşü kağızına bükmüş, əynində olan qara rəngli gödəkcənin içəri sağ yan cibinə qoymuş, maddi vəziyyəti yaxşı olmadığı üçün həmin heroini münasib şəxs olarsa, satıb bir az pul qazanmaq fikrinə düşmüş, bu məqsədlə evdən çıxıb Kimyaçılar qəsəbəsinə getmiş, orada aptekə girmiş, aptekdən şpris və 5 ml, heroinə qatıb vurmaq üçün, saflaşdırılmış su almış, aptekdən çıxan zaman polis əməkdaşları ona yaxınlaşmış və sonuncular tərəfindən polis bölməsinə gətirilmiş, orada hal şahidlərinin iştirakı ilə onun üzərinə baxış keçirilmiş, o, da könüllü olaraq üzərində saxladığı heroini polis əməkdaşlarına təqdim etmişdir.

“Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsi haqqında” 28 iyun 2005-ci il tarixli Azərbaycan Respublikası Qanununun 1.0.11-ci maddəsinə əsasən narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz satılması-miqdarından asılı olmayaraq Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydaları pozmaqla narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin əvəzli və ya qazanc əldə etmək, yaxud digər şəxsi maraqla məqsədlə yayılmasına yönəldilmiş hərəkətdir.

Qanunun mənasına görə, narkotik vasitələrin satışı dedikdə, yalnız qeyd olunan maddələrin əvəzli, qazanc əldə etmək, yaxud şəxsi maraqla məqsədlə yayılması başa düşülür. Bu isə o, deməkdir ki, şəxsin narkotik vasitələri satış üçün əldə edib gəzdirməsi haqda nəticəyə gəlmək üçün onun məhz sadalanan məqsədlərin hər hansı birini izləyərək narkotik vasitələri əldə edib gəzdirməsi sübut edilməlidir.

İşə materiallarına əlavə edilmiş baxış və götürmə protokolundan görünür ki, məhkum E.Ağayevin üzərinə hal şahidlərinin iştirak ilə baxış keçirilərkən əynindəki qara rəngli gödəkcənin sol qoltuq cibindən gümüşü rəngli siqaret kağızına bükülmüş, 9 bükümdə narkotik vasitə heroin aşkar edilmişdir.

“Şəxsin cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi üçün kifayət edən narkotik vasitələri və psixotrop maddələrin miqdarına, habelə, onların külli miqdarına görə” Azərbaycan Respublikasının 28 iyun 2005-cü il tarixli Qanunu ilə təsdiq edilmiş siyahıya əsasən heroin narkotik vasitədir. Onun 0,15 qramı şəxsi istehlak miqdarında artıq miqdar, ondan artıq hissəsi ilə (təmiz halda) külli miqdar hesab edilir.

Məhkəmə kimyəvi ekspertizasının 03 aprel 2012-ci il tarixli 5489 sayılı rəyindən görünür ki, təhqiqata təqdim edilmiş zərfdə olan sarımtıl rəngli kristallik və toz şəkilli qarışıq maddələr, xalis çəkisinin ayrı-ayrılıqda 0,528 qram, 0,513 qram, 0,480 qram, 0,512 qram, 0,454 qram, 0,443 qram, 0,482 qram, 0,480 qram və 0,537 qram olan, ümumilikdə külli miqdar təşkil edən, 4,492 qram olan kустar üsulu ilə hazırlanmış narkotik vasitə heroindir.

“Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və ya onların prekursorlarının

qanunsuz dövriyyəsinə dair cinayət işləri üzrə məhkəmə təcrübəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 04 mart 2011-ci il tarixli 2 №-li Qərarının 9-cu bəndində qeyd edilir ki, təqsirkarın narkotik vasitələri satmaq niyyətində olması müəyyən edilərkən başqa sübutlarla və narkotik vasitələrin miqdarı ilə yanaşı, istehlakçı ilə əvvəlcədən razılıq əldə edilməsi, narkotik vasitənin çəkilib xırda bağlamalara bükülməsi, onların hazırlanması üçün avadanlığın olması və işin digər halları nəzərə alınmalıdır.

Məhkumun əməlinin əsassız olaraq Azərbaycan Respublikası CM-in 29, 234.4.3-cü maddəsinə tövsif edilməsi ilə əlaqədar kassasiya protestini tam qanuni hesab edən kollegiya qeyd etmişdir ki, cinayət qanunvericiliyinə əsasən CM-in 234.1-234.4-cü maddələrində nəzərdə tutulan cinayət əməlləri formal tərkibli olduğundan onların başa çatmış hesab edilməsi üçün təqsirkarın qeyd olunan maddələrlə nəzərdə tutulan hərəkətləri törətməsi faktının müəyyən edilməsi kifayətdir. Belə ki, belə tərkiblərə əsasən məsuliyyətin həllində ancaq dispozişiyasında göstərilən hərəkət, yaxud da hərəkətsizlik müəyyən edilir, nəticə tərkibdən kənarda qaldığı üçün onun müəyyən edilməsi lüzumu aradan qalxır.

İş materiallarından və eləcə də məhkumun verdiyi ifadələrdən də görünür ki, onun məqsədi məhz həmin narkotik maddəni satmağa yönəlmişdir.

Yuxarıda da qeyd edilən səbəbdən də məhkumun əməlinin Azərbaycan Respublikası CM-in 29, 234.4.3-cü maddəsinə tövsif edilməsi cinayət qanunvericiliyinə münasibətdə əsaslı və qanuni sayıla bilməz.

Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin (bundan sonra CPM-in) 8-ci maddəsi ilə nəzərdə tutulmuş cinayət mühakimə icraatının vəzifələrinə digərləri ilə yanaşı cinayət təqibi ilə bağlı bütün halları hərtərəfli, tam və obyektiv araşdırmaq daxildir (maddə 8.0.3).

Azərbaycan Respublikası CPM-in 28-ci maddəsində təsbit olunmuş cinayət mühakimə icraatının obyektivliyi, qərəzsizliyi və ədalətliliyi prinsipi məhkəmələrdən cinayət işlərinə və cinayət təqibi ilə bağlı digər materiallara məhkəmə iclaslarında yalnız

Cinayət-Prosessual Məcəlləyə müvafiq surətdə müəyyən edilmiş hüquqi prosedurlara uyğun faktlar əsasında, qərəzsiz və ədalətlə baxmağı tələb edir. CPM-in 28.4.2-ci maddəsi cinayət-mühakimə icraatı həyata keçirilərkən şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsi həm ifşa edən, həm də ona bəraət verən halları, habelə məsuliyyəti yüngülləşdirən və ağırlaşdıran halları nəzərə almağı bir vəzifə olaraq məhkəmələrin üzərinə qoyur.

Məhkuma təyin edilmiş cəzanın onun törətmiş olduğu əməlin ictimai təhlükəlilik dərəcəsinə uyğun olmaması ilə bağlı kassasiya protestinin dəlillərinə gəldikdə kollegiya Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin 22 fevral 2013-cü il tarixli qərarını ləğv etdiyindən bu dəlili hazırkı mərhələdə müzakirə etməmişdir.

Azərbaycan Respublikası CPM-in 416.0.15-ci maddəsinə əsasən apellyasiya instansiya məhkəməsi törədilmiş əməl barəsində cinayət qanununu düzgün tətbiq etmədikdə və bu səbəbdən ona düzgün hüquqi qiymət verilmədikdə kassasiya instansiya məhkəməsi apellyasiya instansiya

məhkəməsinin həmin hökm və qərarını kassasiya qaydasında ləğv etmək və dəyişdirmək hüququna malikdir.

Beləliklə, məhkəmə kollegiyası kassasiya protestini təmin etməklə, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin 22 fevral 2013-cü il tarixli qərarının ləğv edilməsini və işin apellyasiya instansiyası məhkəməsində yenidən baxılmasının təyin edilməsini məqsədəuyğun saymışdır.

Məhkəmə kollegiyası hesab etmişdir ki, yeni apellyasiya baxışı zamanı işin tam, hərtərəfli və obyektiv araşdırılması və iş üzrə düzgün nəticəyə gəlmək üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edə biləcək, cinayət prosesi tərəflərinin təqdim etdikləri sübutlar qanuna müvafiq qaydada tədqiq edilməli, zərurət yaranarsa, tərəflərin təqdim etdikləri sübutlarla yanaşı başqa sübutlar da araşdırılmalı və araşdırılmış sübutlar onların mənsubiyyəti, mötəbərliyi və mümkünlüyü üzrə qiymətləndirilərək iş üzrə qanuni və ədalətli qərar qəbul edilməlidir.

Məhkəmə tərəfindən təqsirləndirilən şəxsin hərəkətləri zəruri müdafiə vəziyyətində, yəni özünü müdafiə edərək qəsd edənə zərər vurmaq yolu ilə törədilmiş və zəruri müdafiə həddini aşmamış hərəkətlər kimi qiymətləndirildiyindən onun barəsində bəraət hökmü çıxarılmışdır.

İbtidai araşdırma orqanı tərəfindən Kərimova Elnurə Xasməmməd qızına Azərbaycan Respublikası CM-nin 123-cü maddəsi ilə (zəruri müdafiə həddini aşmaqla adam öldürmə) ittiham elan olunmuşdur ona görə ki, 20 dekabr 2012-ci il tarixdə saat 01 radələrində İsmayılov Rafiq Qiyas oğlu yetkinlik yaşına çatmamış E.X.Kərimovanın yaşadığı Sabunçu rayonu, Bakıxanov qəsəbəsi, M.Fətəliyev küçəsi, 68 saylı evin 26 saylı mənzilinə gəlib onu mənzilin mətbəxinə apararaq əynində olan maykanın ön yuxarı səthində dartıb cırmış və əlləri ilə onun döş qəfəsinin ön səthinin bir ədəd sıyrığı, sağ saidin, qarın nahiyəsinin və sol budun qançırı, yəni dərəcəsi təyin edilməyən xəsarətlər yetirib zorlamağa cəhd etmişdir. Bu səbəbdən E.X.Kərimova mətbəxdə olan stolun üstündən

soyuq silah hesab edilməyən mətbəx bıçağını götürmüş və R.Q.İsmayılovun qəsdinin xarakterinə və ictimai təhlükəlilik dərəcəsinə açıq-aşkar uyğun gəlmədiyini bildiyi halda, qəsdən sonuncunun qarın nahiyəsinə bir dəfə bıçaqla vuraraq ona qarın ön divarının qarın boşluğuna nüfuz edərək mədənin, ümumi öd axarının, mədə-köndələn çənbər bağırsağ bağının və köndələn çənbər bağırsağ müsariqəsinin zədələnməsinə və köndələn bağırsağ müsariqəsinin hematomasına səbəb olan bir ədəd deşilmiş-kəsilmiş, canlı şəxsin sağlamlığına ağır zərərverməyə aid xəsarətlər yetirib zəruri müdafiə həddini aşmaqla onu qəsdən öldürmüşdür.

Sabunçu rayon Məhkəməsinin 09 iyul 2013-cü il tarixli hökmü ilə E.X.Kərimovaya əməlinə cinayət tərkibi olmadığına görə

Azərbaycan Respublikası CM-nin 123.1-ci maddəsi ilə bəraət verilmişdir.

Bu nəticəyə gələrkən məhkəmə ilk növbədə qeyd etmişdir ki, istintaq orqanı cinayət işi üzrə toplanmış sübutları Azərbaycan Respublikası CPM-nin 138-ci maddəsinin tələblərinə zidd olaraq birtərəfli araşdırmış, toplanmış sübutları düzgün qiymətləndirməmiş, nəticədə E.Kərimovanın onu zorlamaq üçün yaşadığı mənzilin qapısını sındıraraq, onun iradəsinə zidd olaraq evə daxil olub, ona müxtəlif bədən xəsarətləri yetirən R.İsmayılovun hücumlarından özünü müdafiə edərkən seçdiyi müdafiə üsulunu, yəni əlinə təsadüfən düşmüş bıçaqla sonuncunun qəsdən qarnından vurmasını “ona edilən qəsdin xarakterinə və ictimai təhlükəlilik dərəcəsinə uyğun olmaması” barədə səhv nəticəyə gəlmişdir.

Belə ki, məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxs Kərimova Elnurə Xasməmməd qızı özünü Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 123.1-ci maddəsi ilə elan edilmiş ittiham üzrə təqsirli bilməyərək göstərmişdir ki, o ailəsinin yeganə övladı olmuşdur. Təxminən səkkiz il qabaq anası ilə atası rəsmi qaydada ayrılışlar. Nənəsi və dayılarının yaşadığı Sabunçu rayonu, Bakıxanov qəsəbəsindəki Fətəliyev küçəsi, 68 sayılı evin 26 sayılı mənzilində anası və onun üçün bir otaq ayrılmışdır. O, daimi bibisinin yanında qalmış, lakin bir müddətdir ki, anası xəstə olduğu üçün bibisinin icazəsi ilə anasının yanına gəlmiş və onunla birlikdə yaşamağa başlamışdır. Özündən başqa həmin ünvanda yaşayan ailə üzvlərinin hamısı, anası, nənəsi, dayıları alkoqolikdirlər. İsmayılov Rafiq Qiyas oğlunu çoxdan tanımış və Rafiq yaşadığı binanın yaxınlığında küçədə yaşamışdır. O, da alkoqolik olmaqla tüfeyli həyat tərzi keçirmiş və yaşadığı binanın həyətinə maşınlar gözetçilik edərək qazandığı pullarla spirtli içki alaraq içmişdir. Dayıları və anası ilə spirtli içkilər qəbul edən Rafiq ondan xoşu gəldiyini bildirəndə o, sonuncuya kəskin cavab qaytarmışdır. Rafiq ona bildirmişdir ki, “qoğal alanda yaxşı, almayanda pis oluram”, həmçinin ona demişdir ki, aldığı qoğalın pulunu versin. O, 40 qəpik gətirərək Rafiqə vermək istəmiş, lakin Rafiq pulu ondan götürməmişdir.

Evlərindəki söhbətlərdən ona məlum olmuşdur ki, əlliyə yaxın yaşı olan, tüfeyli həyat tərzi keçirən Rafiq arvadından boşanmış, əvvəllər cinayət törətdiyinə görə bir neçə dəfə azadlıqdan məhrum etmə növündə cəza çəkmişdir. 20 dekabr 2012-ci il tarixdə gecə təxminən saat 01 radələrində o, yəni E.Kərimova yaşadığı mənzilin qapısının döyüldüyünü eşitmişdir. Bu vaxt ailə üzvlərinin hamısı, yəni anası, nənəsi və iki dayısı sərxoş vəziyyətdə yatmış olduqlarından qapıya o, yaxınlaşmış, giriş qapısının gözlüyündən qapını döyənin Rafiq olduğunu görmüş, qapının arxasından R.İsmayılovdan nə lazım olduğunu soruşmuş, sonuncu isə onu görmək üçün gəldiyini demişdir. O, Rafiqə rədd cavabı vermişdir. Rafiq isə onu görməmiş getməyəcəyini bildirmiş, qapını bərkədən silkələməyə başlamış və silkələnmə nəticəsində qapının cəftəsi özü-özünə açılaraq cəftənin dəmiri yerə düşmüşdür. Rafiq icazəsiz mənzilə daxil oduqda onun yenə içkili olduğunu hiss etmiş və ondan çıxıb getməsinə tələb etmişdir. R.İsmayılov isə təkrarən onun üçün gəldiyini demişdir. Ona getməyəcəyi təqdirdə qışqıracağını bildirəndə isə Rafiq dərhal onun ağzını bir əli ilə tutmuş, digər əli ilə onun sağ qolunu arxaya burmuş, sonra təkrar ondan xoşu gəldiyini və onunla cinsi əlaqədə olmaq istədiyini bildirmiş, daha sonra onu dartıb mətbəxə aparmış, qışqırmağına imkan verməmiş və arxasını mətbəxdəki stola söykəyərək stolun əks tərəfi divara dirənmiş vəziyyətdə olduğundan həmin stol yerindən tərənəmənmiş, o, isə Rafiqin hərəkətlərindən bərk qorxmışdır. Rafiq öz zorakı hərəkətlərini daha da gücləndirib bir əlini onun koftasının aşağısından salaraq döşlərini əlləmiş, o, Rafiqin bu hərəkətindən özünü itirmiş, Rafiq onu həmin stolun üzərinə uzatmış və ayaqları güclə yerə çatmışdır. O, əlləri ilə Rafiqi güclə arxaya itələməyə çalışmış, lakin sonuncu ondan fiziki cəhətdən qat-qat güclü olduğundan onun hərəkət etməsinə imkan verməmişdir. Rafiq əli ilə onun əynindəki koftanın sinə hissəsini dartıb cırmış, bir əli ilə də onun belindən aşağı düşən finkasını tamamilə çıxartmaq istəmiş, bu hərəkətlərini edə-edə dişsiz ağzı ilə onun dodaqlarından öpmək istəmiş, lakin o, başını o yana-bu yana fırladaraq Rafiqin onu öpməsinə

imkan verməmişdir. Rafiqin onu söykədiyi stolun üstünə baxmadan o, əlini stolun üstünə aparmış, əlinə stolun üstündəki bıçaq keçmiş, bıçağı Rafiqə tərəf tutaraq ondan əl çəksin deyə göstərmiş, lakin Rafiq ondan ayrılmayaraq ona qarşı zorakı hərəkətlərini davam etdirmişdir. Rafiqin fiziki cəhətdən ondan çox güclü olması səbəbindən ona heç bir müqavimət göstərə bilməyəcəyini görüb əl çəksin deyə qorxutmaq üçün bıçağı ona tərəf itələmişdir. Buna baxmayaraq Rafiq yenə hərəkətini davam etdirərək ona hücum etmiş və həmin vaxt bıçaq onun qarnına girmişdir. Rafiq bundan sonra geri çəkilib əlləri ilə qarnını tutub yarasına baxanda o, bıçağın ona hücum edən şəxsin qarnına girdiyini görüb qışqırmağa başlamış və səsini anası Yekaterina gəlmişdir. Yarasına baxan Rafiq Yekaterinanın gəlməsini görərək çıxıb getmişdir. Anası onun qorxduğunu, finkasının aşağı düşdüyünü, koftasının sinəsinin cırıldığını görüb ondan nə baş verdiyini soruşmuş, o, isə Rafiqin onu zorlamaq istədiyinə görə ona bıçaqla zərbə yetirdiyini bildirmişdir. Həmin gün saat 17:00 radələrində polis əməkdaşları onu Sabunçu RPİ-yə dəvət etmiş və o, da hadisə barədə onlara izahat vermişdir. Həmçinin, Rafiqi vurduğu bıçağı və hadisə vaxtı əynində olan Rafiq tərəfindən cırılmış koftanı polis əməkdaşlarına təqdim etmişdir. Bir neçə gündən sonra isə Rafiqin xəstəxanada öldüyünü eşitmişdir. O, Rafiqi nə vurmaq, nə də ki, öldürmək istəməmiş, lakin özünü qorumaq üçün bıçaqla onu qorxutmaq istəyərkən bıçaq onun üstünə gələn Rafiqin qarnına girmişdir. Bıçağı Rafiqin bədəninin hansı tərəfinə tuşladığını belə xatırlamır, çünki, həmin vaxt əlində bıçaqla Rafiqi qorxudub canını onun əlindən qurtarmağa çalışırdı və elə dəhşətli vəziyyətdə onun bədəninin hansı nahiyəsini bıçaqla yaralamaq lazım olduğu barədə düşünə bilməmişdir. Hadisə vaxtı Rafiq iki əli ilə yaralı qarnını tutan kimi o, da bıçağı yerə atmışdır.

Məhkəmə iclasında şahidlər tərəfindən verilmiş ifadələrlə, tədqiq olunmuş məhkəmə-tibbi, məhkəmə-bioloji, məhkəmə-kriminalistik, məhkəmə-psixoloji ekspertizalarının rəyləri ilə və araşdırılmış digər sübutlarla da müəyyən edilmişdir ki, həqiqətən 20 dekabr 2012-ci il tarixdə gecə saat 01 radələrində Rafiq İsmayılov yuxarıda göstərilən ünvanda yaşayan Elnurə Kərimovanın yaşadığı mənzilin qapısını sındıraraq orada yaşayanların, o cümlədən, sonuncunun iradəsinə zidd olaraq evlərinə daxil olub, onunla

cinsi əlaqəyə girmək istəyini açıq şəkildə bildirərək sonuncunu zorlamaq məqsədilə onu zor tətbiq etməklə mətbəxə aparmış, mətbəxdə bədən xəsarətləri yetirməklə müşahidə edilən qəsd hərəkətləri törətməklə arzusunu reallaşdırmaq üçün əynindəki üst və alt paltarlarını, o cümlədən, finkasını soyundurmağa nail olarkən E.Kərimova mətbəxdəki yarı-uzanlı vəziyyətə salındığı stolun üstündən təsadüfən əlinə düşən bıçağı götürdükdən sonra da R.İsmayılovdan zorakılıq hərəkətlərini dərhal dayandırmasını tələb etməsinə baxmayaraq, Rafiq İsmayılov buna da əhəmiyyət verməyib daha qətiyyətlə öz hücumlarını davam etdirəndə E.Kərimova onu həmin bıçaqla bir dəfə qarnından vurmuşdur. Qızının qışqırığına sərxoş vəziyyətdə olmasına baxmayaraq dərin yuxudan oyanıb mətbəxə gələn Məmmədzadə Yekaterinanı görən Rafiq İsmayılov hadisə yerindən getmişdir.

Beləliklə, qeyd şərtsiz təsdiq olunmuşdur ki, E.Kərimovanın R.İsmayılovu bıçaqla vurmasına səbəb özünü sonuncunun zorakı hərəkətlərindən qoruması olmuşdur.

Daha sonra, məhkəmə ibtidai araşdırma orqanının təqsirləndirilən şəxs E.Kərimovanın bıçaqla R.İsmayılovu bədəninin daha təhlükəsiz yerindən yox, məhz onun qarın nahiyəsindən vurmasını sonuncunun "qəsdinin xarakterinə və ictimai təhlükəlilik dərəcəsinə açıq-aşkar uyğun gəlməməsi" barədə gəldiyi nəticəni də əsassız hesab etmişdir.

Bu qənaətə gələn məhkəmə hökmdə qeyd etmişdir ki, zorlama özü-özlüyündə elə bir cinayət əməlidir ki, zərərçəkmiş şəxs, hazırkı cinayət işi üzrə isə E.Kərimova ona qarşı yuxarıda göstərilən hərəkətləri edən R.İsmayılovu öz cinayət əməlindən çəkəndirmək üçün onun hərəkətlərinə uyğun əməllər törədə bilməzdi.

Bundan əlavə, məhkəmə belə nəticəyə gəlmişdir ki, R.İsmayılovun zorakı hərəkətlərinə məruz qalan, ya namusunu, şərəfini, ləyaqətini, səhhətini, sağlamlığını itirdikdən sonra hüquq-mühafizə orqanlarına şikayət etmək, ya da ki, onu zorlamaq istəyini reallaşdıran, özündən dəfələrlə güclü şəxsin cinayət əməllərinin qarşısını almaq üçün heç kimdən və heç bir yerdən hər hansı bir köməyin gözlənilməsi mümkün olmayan zaman xilasını yalnız əlinə təsadüfən düşən bıçaqla dərhal və yerində onu vurmaqda görən E.Kərimovanın bu hərəkətini zəruri müdafiə həddini aşması kimi qiymətləndirmək olmaz. Çünki, E.Kərimovanı məhz R.İsmayılov öz qeyri-qanuni hərəkətləri nəticəsində seçim qarşısında

qoymuşdur. “Ya ölüm, ya qələbə” kimi həyati əhəmiyyətli məsələdə zorlanmaqdan xilas olmaq üçün onu zorlamaq istəyən şəxsi əlinə təsadüfən düşən bıçaqla vurmağı üstün tutduğuna görə E.Kərimovanın bu hərəkətini zəruri müdafiə həddini aşmaq kimi qiymətləndirmək olmaz.

Məhkəmə hesab etmişdir ki, həqiqətən də, R.İsmayılov tərəfindən zorakılıq hərəkətlərinə məruz qalan, cinayət işinin materiallarındakı kompleks ambulator məhkəmə-psixiatrik və psixoloji ekspertizalarının rəylərində göstəriləyi kimi, “psixologiyası sferasında qorxu, həyəcan, gərginlik hissləri keçirən” E.Kərimova zorlanması anbaan reallaşan bir vaxtda nə fikirləşə bilərdi, nə də, fikirləşməli idi ki, bıçaqla onu zorlayanın bədəninə təhlükəli yerinə vursa sonuncu xəsarət alıb ölə bilər.

Bundan əlavə, iş üzrə toplanmış sübutlardan tam aydın olur ki, R.İsmayılov qarın nahiyəsindən bədən xəsarəti aldıqdan sonra E.Kərimovaya qarşı öz zorakı hərəkətlərini dərhal dayandıraraq iki əli ilə qarın nahiyəsini tutmuşdur.

Bir qədər əvvəl onun tək və köməksiz vəziyyətindən istifadə edib zorlamaq istəyini reallaşdırmaq üçün onu döyüb bədən xəsarətləri yetirən R.İsmayılov E.Kərimovanın ona yetirdiyi bədən xəsarəti nəticəsində artıq yaralı vəziyyətdə əli silahlı E.Kərimovanın qarşısında faktiki olaraq köməksiz bir hala düşmüşdür. Baxmayaraq ki, E.Kərimovanın onun mənzilinə icazəsiz daxil olub ona müxtəlif bədən xəsarətləri yetirən, onu zorlamaq istəyən şəxsə - R.İsmayılova əlavə bıçaq zərbələri vurmağa kifayət qədər real imkanı olmuşdur, bununla belə, sonuncu qarın nahiyəsindən yaralandığına görə zorakı hərəkətlərini dayandırmaya məcbur olub əlləri ilə qarını tutan kimi, o, da dərhal bıçağı yerə atmışdır.

İşin hallarına və toplanmış sübutlara əsaslanmış məhkəmə bir daha əmin olmuşdur ki, təqsirləndirilən şəxs E.Kərimovanın qəsdən, heç bir səbəb olmadan və ya hadisənin yuxarıda şərh olunan hallarının yaratdığı səbəbdən fərqli olan hansısa digər səbəbdən R.İsmayılova bədən xəsarətləri yetirmək məqsədi olmamışdır. R.İsmayılov öz qanunsuz hərəkətləri ilə E.Kərimovanı məcbur etmişdir ki, sonuncu zorlanmaqdan xilas olması üçün zəruri müdafiə həddini aşmadan ona qarşı güc tətbiq etməklə özünü müdafiə etsin.

Məhkəmə bəraət hökmündə daha sonra vurğulamışdır ki, şəxsin özünü müdafiə etmək hüququ onun təbii hüququdur. Bu hüquq insan yarandığı andan başlayır, bütün əsrlərdə də cəmiyyət tərəfindən həmişə müdafiə olunmuşdur və Azərbaycan Respublikası CM-nin 36.1-ci maddəsinə müvafiq olaraq zəruri müdafiə vəziyyətində, yəni özünü müdafiə edənin və ya başqa şəxsin həyatını, sağlamlığını və hüquqlarını, dövlətin və cəmiyyətin mənafələrini qəsd edənə zərər vurmaq yolu ilə ictimai təhlükəli qəsdən qoruyarkən törədilmiş hərəkət, zəruri müdafiə həddini aşmamışdırsa, cinayət sayılmır.

Yuxarıda göstərilənləri nəzərə alaraq məhkəmə belə inama gəlmişdir ki, yetkinlik yaşına çatmayan E.Kərimova Azərbaycan Respublikası qanunları ilə müəyyən edilmiş əsaslar olmadan mənzildə yaşayanların, o cümlədən, onun özünün də iradəsinə zidd olaraq mənzillərinin qapısını sındıraraq qanunsuz evə daxil olan, onun hüquqlarına, həyatına, sağlamlığına qəsd edən R.İsmayılovun bu ictimai təhlükəli qəsd hərəkətlərindən qorunarkən, baxmayaraq ki, sonuncu hadisə zamanı təqsirləndirilən şəxsin ona bıçaqla yetirdiyi xəsarətin nəticəsində üç gün sonra xəstəxanada ölmüşdür, zəruri müdafiə həddini aşmamışdır və onun qəsdin həddinə uyğun zəruri müdafiə həddi çərçivəsində törətdiyi bu əməl Azərbaycan Respublikası CM-nin 123.1-ci maddəsinin tərkibini yaratmır.

Azərbaycan Respublikası CPM-nin 42.1.2-ci maddəsinə əsasən, məhkəmə baxışı nəticəsində təqsirləndirilən şəxsə qarşı irəli sürülmüş ittiham üzrə onun əməlinə cinayət tərkibinin olmadığı müəyyən edildikdə məhkəmə həmin şəxsin barəsində onun təqsirsizliyini təsdiq edən bəraət hökmü çıxarmalıdır.

Qanunun bu tələbini rəhbər tutan məhkəmə Kərimova Elnurə Xasməmməd qızının əməlinə cinayət tərkibi olmadığından onun barəsində Azərbaycan Respublikası CPM-nin 42.1.2-ci maddəsinə əsasən bəraət hökmü çıxarmışdır.

Sabuñcu rayon Məhkəməsinin 09 iyul 2013-cü il tarixli hökmündən apellyasiya şikayəti və apellyasiya protesti verilməmiş və həmin hökm 29 iyul 2013-cü il tarixdə qanuni qüvvəyə minmişdir.

MÜLKİ VƏ İNZİBATİ-İQTİSADI İŞLƏR ÜZRƏ MƏHKƏMƏ TƏCRÜBƏSİNDƏN**Ər-arvad arasında əmlak bölünərkən onların ümumi borcları paylarına uyğun olaraq müəyyən edilir.**

Bakı şəhəri Binəqədi Rayon Məhkəməsinin 30 avqust 2013-cü il tarixli qətnaməsi ilə iddiaçılar Zakirov Azər Fərman oğlunun və Zakirova Sədayə Zahid qızının cavabdeh Zakirova Günel Kamran qızına qarşı kompensasiyanın əvəz edilməsi barədə iddiası qismən təmin edilərək 66083,03 manat və 11113,64 ABŞ dolları məbləğində borcda Zakirov Azər Fərman oğlunun payı 33041(otuz üç min qırx bir) manat 52 (əlli iki)qəpik və 5556(beş min beş yüz əlli altı) ABŞ dolları 82(səksən iki) ABŞ senti,Zakirova Günel Kamran qızının payı 33041(otuz üç min qırx bir) manat 52(əlli iki)qəpik və 5556(beş min beş yüz əlli altı) ABŞ dolları 82 (səksən iki) ABŞ senti müəyyən edilib,borcun paylarına uyğun olaraq Zakirov Azər Fərman oğlu və Zakirova Günel Kamran qızı tərəfindən ödənilməsi qət edilmiş, iddiaçı Zakirova Sədayə Zahid qızının cavabdeh Zakirova Günel Kamran qızına ödəməli olduğu 8000 manat kompensasiyanın ümumi borcdakı payı ilə əvəzləşdirilməsinə dair tələbi rədd edilmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsi MK-nın 24 yanvar 2013-cü il tarixli qətnaməsi ilə Binəqədi Rayon Məhkəməsinin 30 avqust 2012-ci il tarixli qətnaməsi iddianın təmin edilən hissəsində ləğv edilib,ümumi borcların müəyyən edilməsi hissəsində iddia tələbi təmin edilməmiş, qətnamənin qalan hissəsi dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

İş materiallarından görünür ki, iddiaçılar A.F.Zakirov və S.Z.Zakirova cavabdeh G.K.Zakirovaya qarşı iddia ərizəsi ilə Binəqədi Rayon Məhkəməsinə müraciət edib,iddiaçı A.F.Zakirovun cavabdeh G.K.Zakirova ilə birgə nigahda olduğu müddətdə bankdan götürdüyü 66083,03 manat və 11113,64 ABŞ dolları məbləğində borcların ½ hissəsinin iddiaçı S.Z.Zakirovanın cavabdeh G.K.Zakirova ödəməli olduğu 8000 manat kompensasiya ilə əvəzləşdirilməsi,qalan 25041,51 manat və 5556,82 ABŞ dolları məbləğində borcun cavabdeh G.K.Zakirova

tərəfindən ödənilməsi barədə qətnamə qəbul edilməsini xahiş etmişdir.

A.F.Zakirov və S.Z.Zakirova öz iddia tələblərini bununla əsaslandırmışlar ki,cavabdeh G.K.Zakirova ilə iddiaçı A.F.Zakirov arasında 28 avqust 1998-ci ildə bağlanmış nikah Binəqədi Rayon Məhkəməsinin 21 fevral 2012-ci il tarixli qətnaməsi ilə pozulmuşdur.Binəqədi Rayon Məhkəməsinin digər 18 avqust 2011-ci il tarixli qətnaməsi ilə cavabdeh G.K.Zakirovaya 8000 manat məbləğində kompensasiya verilməklə S.Z.Zakirovanın mülkiyyətində olan mənzildən istifadə hüququna xitam verilmişdir.A.F.Zakirov G.K.Zakirova ilə nikahda olduqları müddətdə bankdan kredit götürmüşdür.Məhkəmədə iddia qaldırılan tarixə onun banka borcu 9083,03 manat və 11113,64 ABŞ dolları təşkil etmişdir. Bundan əlavə A.F.Zakirov N.C.Əfəndiyevdən 8000 manat, E.A.Cəfərovdan 17000 manat, Ə.Ş.Abdinovdan 32000 manat pul borc alaraq kredit borclarının ödənilməsinə və ailə ehtiyaclarına xərcləmişdir. Hal-hazırda A.F.Zakirovun borcları 66083,03 manat və 11113,64 ABŞ dolları təşkil edir.

Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin 32.1-ci maddəsinə əsasən nigah müddətində ər-arvadın əldə etdikləri əmlak onların ümumi birgə mülkiyyəti sayılır.

İş materiallarından görünür ki, Bakı şəhəri Binəqədi Rayon Məhkəməsinin 9 avqust 2012-ci il tarixli qətnaməsi ilə iddiaçı G.K.Zakirova ilə cavabdeh A.F.Zakirov arasında birgə nigah müddətində əldə edilmiş əmlakları bölünməsi barədə işə baxılaraq onların payları ½ hissələrlə müəyyən edilərək əmlaklar naturada bölünmüşdür.

Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin 37.3-cü maddəsinə görə ümumi əmlak bölünərkən ər-arvadın ümumi borcları onların paylarına uyğun olaraq müəyyən edilir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsi MK-da müəyyən olunmuşdur ki,iddiaçı A.F.Zakirov və cavabdeh G.K.Zakirova 22 avqust 1998-ci ildə rəsmi nigah bağlayıb ailə qurmuşlar.Bu

nigahdan onların 2 uşaqları 11 sentyabr 1999-cu il təvəllüdlü Zakirova Səbinə Azər qızı və 20 iyul 2004-cü təvəllüdlü Zakirov Nicat Azər oğlu doğulmuşdur. Bakı şəhəri Binəqədi Rayon Məhkəməsinin 31 fevral 2012-ci il tarixli qətnaməsi ilə tərəflər arasındakı nigah pozulmuş, Səbinə Zakirova atası A.F.Zakirovun, Nicat Zakirov isə anası G.K.Zakirovanın yanında saxlanılmış, Zakirov Nicat Azər oğlunun yetkinlik yaşına çatana kimi saxlanması üçün 24 may 2011-ci il tarixdən başlayaraq A.F.Zakirovdan G.K.Zakirovanın xeyrinə hər ay 100(yüz) manat sabit pul məbləğində aliment tutulmuşdur. Həmçinin müəyyən edilmişdir ki, birgə nigah dövründə iddiaçı A.F.Zakirov cavabdeh G.T.Zakirovanın razılığı ilə Bakı şəhəri, C.Xəndan küçəsindəki 26/1 sayılı evin 4 sayılı mənzilini ipoteka ilə yüklü etdirərək 07 iyun 2006-cı il tarixdə illik 18%-lə 12 ay müddətinə 50000(əlli min) ABŞ dolları, 15 sentyabr 2008-ci il tarixdə illik 18%-lə 12 ay müddətinə 60000(altmış min) manat kredit götürmüşdür. 01 may 2011-ci il tarixinə iddiaçının Azərbaycan Beynəlxalq Bankının Nərimanov filialına 10.00 manat əsas və 9.073,03 manat faiz borcu olmaqla, cəmi 9.083,03 manat, habelə 7.299,91 ABŞ dolları əsas, 3.813,73 ABŞ dolları faiz borcu olmaqla cəmi 11.113,64 ABŞ dolları borcu qalmışdır.

Birgə nigah dövründə A.F.Zakirovun əldə etdiyi borcları A.F.Zakirovun və G.T.Zakirovanın ümumi borcları hesab etməyən Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MK-sı öz qətnaməsini A.F.Zakirovun bankdan götürdüyü kreditin qaytarılmasının təminatı kimi digər iddiaçı S.Z.Zakirovanın Bakı şəhəri, C.Xəndan küçəsindəki 26/1 sayılı evin 4-cü mənzilini ipoteka qoyması, iddiaçıların həmin mənzil hesabına borcu ödəyəcəklərini öhdələrinə götürməsi, bankdan götürülən kreditlərin ailə ehtiyaclarına sərf edilməsinin müəyyən edilməməsi, iddiaçı A.F.Zakirovun E.A.Cəfərovla, N.C.Əfəndiyevlə və Ə.Ş.Abdinovla bağladığı borcların etirafı barədə müqavilələrin hüquqi qüvvəsinin olmaması dəlilləri ilə əsaslandırmışdır.

Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin 37-ci maddəsinə görə ər-arvad arasında əmlak bölgüsü zamanı ümumi borcları da müəyyən edilir. Həmin Məcəllənin

37.3-cü maddəsinə əsasən ümumi əmlak bölünərkən ər-arvadın ümumi borcları onların paylarına uyğun müəyyən edilir.

MK-sı qeyd edir ki, tərəflər arasında əmlak bölgüsü aparılan zaman tərəflərin payları $\frac{1}{2}$ hissələrlə müəyyən edildiyindən onların ümumi borcları da $\frac{1}{2}$ hissələrlə müəyyən edilməlidir.

MK-sı həmçinin qeyd edib ki, Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin 37.3-cü maddəsində ər-arvadın ümumi borclarının müəyyən edilməsi qaydası imperativ qaydada müəyyən edildiyindən yaranan mübahisələr bu qaydaya uyğun həll edilməlidir. MK-sı həmçinin hesab edir ki, birgə nikah müddətində ər-arvaddan hər hansı birinin adına götürülmüş kreditin qaytarılması üçün tərəflərin və yaxud digər şəxslərin əmlaklarının ipoteka qoyulması Ailə Məcəlləsinin 37.3-cü maddəsinin tətbiqini istisna etmir. Birgə nigah müddətində ər-arvaddan biri tərəfindən ipoteka ilə təmin edilən kreditin ödənilməsi ilə əlaqədar mübahisələr isə həmin Məcəllənin 41-ci maddəsinə müvafiq olaraq həll edilir. Yəni, ər-arvadın ümumi borclarının müəyyən edilməsi və bu borcun ödənilməsi üçün ödəmənin ər-arvadın əmlakına yönəldilməsi xüsusi qaydalarla tənzimlənir. Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MK-sı bu məsələləri eyniləşdirərək qanunsuz qətnamə qəbul etmişdir.

İş materiallarından həmçinin görünür ki, iddiaçı A.F.Zakirovun 20 yanvar 2009-cu ildə Cəfərov Elşən Arif oğlundan 1700 manat, 2010-cu ildə Əfəndiyev Nüsrətdin Cahənşir oğlundan 8000 manat, 04 yanvar 2011-ci ildə Abdinov Əhməd Şahvələd oğlundan 32000 manat borc pul alınmasının etirafı barədə müqavilələr bağlanmışdır. Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MK-sı bu barədə iddia tələbi olmadığı halda həmin müqavilələrə hüquqi qiymət verib, bu müqavilələri hüquqi qüvvəsi olmayan əqd kimi qiymətləndirmişdir.

Həmin işə baxıldıqda maddi və prosesual qanun pozuntularına yol verildiyi üçün Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin MK-sı 6 avqust 2013-cü il tarixli qərarı ilə Bakı Apellyasiya Məhkəməsi MK-nın 24 yanvar 2013-cü il tarixli qətnaməsini ləğv edib və iş yeni apellyasiya baxışına göndərmişdir.

Ümumi mülkiyyətin hər bir mülkiyyətçisi digər mülkiyyətçilərin razılığını almadan ümumi mülkiyyətdə olan əmlak barəsində üçüncü şəxslərə qarşı tələb irəli sürə bilər.

Bakı şəhəri Səbail Rayon Məhkəməsinin 01 mart 2011-ci il tarixli qətnaməsi ilə iddiaçı Ş.S.Ramazanovun cavabdehlər U.M.Babayevaya və M.H.Babayevaya qarşı mənzildən çıxarma, vurulmuş 10 000 manat maddi və 10 000 manat mənəvi zərərin, cəmi 20 000 manat məbləğində pul vəsaitinin və ödənilmiş 20 manat dövlət rüsumunun cavabdehlərdən müştərək qaydada tutulması tələbinə dair iddiası rədd edilmişdir.

Qeyd olunan iddia tələbi üzrə mülki iş apellyasiya və kassasiya qaydasında dəfələrlə baxılmış, sonuncu dəfə Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 08 oktyabr 2012-ci il tarixli qətnaməsi ilə Səbail Rayon Məhkəməsinin 01 mart 2011-ci il tarixli qətnaməsi qismən, yəni cavabdehlər U.M.Babayevanın azyaşlı uşağı ilə birlikdə və M.H.Babayevanın mübahisəli mənzildən çıxarılmasına dair iddia tələbinin rədd edilməsi hissəsində ləğv edilmiş və həmin hissədə iddiaçı Ş.S.Ramazanovun iddia ərizəsi təmin edilərək cavabdehlər U.M.Babayevanın azyaşlı uşağı ilə birlikdə və M.H.Babayevanın Bakı şəhəri, 2-ci Mehdi Hüseyn küçəsindəki 10 saylı evdən çıxarılmaları qətd edilmişdir.

İddiaçı Ş.S.Ramazanov cavabdehlər U.M.Babayevaya və M.H.Babayevaya qarşı mənzildən çıxarılma, vurulmuş maddi və mənəvi zərərin əvəzinin ödənilməsi barədə iddia ərizəsi ilə Səbail Rayon Məhkəməsinə müraciət edərək U.M.Babayeva və onun azyaşlı uşağının və M.H.Babayevanın ona məxsus Bakı şəhəri, 2-ci Mehdi Hüseyn küçəsi, 10 saylı evdən çıxarılması, dəymiş maddi zərərin əvəzi kimi 10.000 manat, mənəvi ziyanın əvəzi kimi 10.000 manat, cəmi 20.000 manat məbləğində pul vəsaitinin və ödənilmiş 20 manat dövlət rüsumunun cavabdehlərdən müştərək qaydada tutulması barədə qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir.

İddia tələbi onunla əsaslandırılmışdır ki, Bakı şəhəri, 2-ci Mehdi Hüseyn döngəsi 10 saylı ev vərəsəlik qaydasında xüsusi

mülkiyyətinə keçmiş və hazırda onun mülkiyyətindədir. M.H.Babayeva, qızı U.M.Babayeva və onun azyaşlı oğlu Y.K.Babayev uzun müddətdir ki, heç bir hüquqi əsas olmadan onun mənzilində yaşayırlar. Cavabdehlər ona məxsus mənzildə pasport qeydiyyatında yoxdurlar və mənzili zəbt ediblər. Mənzili tərək etmələri barədə tərəfindən dəfələrlə edilmiş xəbərdarlığa məhəl qoymurlar. Cavabdehlər məhz ona məxsus mənzildə yaşayırlar. Belə ki, mənzil paylı mülkiyyətdə olduğundan digər mülkiyyətçi M.N.Ələsgərov ilə razılığa gələrək mənzilin real bölgüsünü həyata keçirmişlər və həmin razılıq notarial qaydada təsdiq edilmişdir. Məhz bundan sonra müəyyən edilmişdir ki, cavabdehlər ona məxsus 23 və 30 saylı otaqlarda yaşayırlar. Onlar isə bunu təkzib edərək mənzilin 11a saylı otağında yaşadıklarını qeyd edirlər, 11a saylı mənzil isə mövcud deyildir. Cavabdehlərin qeyri-qanuni hərəkətləri nəticəsində onun mülkiyyət hüququ pozulmuşdur, onların əvəzinə kommunal xərcləri ödəmək məcburiyyətində qalır, bu isə onun maddi vəziyyətinə mənfi təsir göstərir. Cavabdehlərin hərəkətləri nəticəsində ona həm maddi, həm də mənəvi zərər vurulmuşdur. Belə ki, uzun müddət ərzində cavabdehlərin zəbt etdikləri otaqlardan istədiyi kimi istifadə edə bilməmiş, ehtiyacı olduğu halda həmin otaqları kirayə verə bilməmiş, götürə biləcəyi fayda əlindən çıxmış və buna görə də əsəb gərginliyi keçirmişdir. Göstərilənlərə əsasən iddiaçı iddia tələbinin təmin edilməsini məhkəmədən xahiş etmişdir.

Cavabdeh U.M.Babayeva iddia tələbini qəbul etməyərək göstərmişdir ki, Bakı şəhəri, 2-ci Mehdi Hüseyn küçəsi, 10 saylı evin sahibi İ.Ə.Sahibovun anası Böyükxanım Sahibovaya qulluq etmiş, hazırda yaşadığı otağı ona İ.Sahibov vermiş, təxminən 1990-cı ildə yaşayış üçün yararsız olan otağı bərpa və təmir edərək anası və oğlu ilə birlikdə köçmüş, S.Ramazanovu mənzilin sahibi kimi deyil,

qonşu kimi tanıyır. Ona görə də iddia tələbi rədd edilməlidir.

İş üzrə yuxarıda göstərilən məhkəmə aktları qəbul edilmişdir.

Cavabdeh U.M.Babayeva kassasiya şikayətində apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilərək mülki işin yenidən baxılması üçün həmin məhkəməyə göndərilməsi barədə qərar çıxarılmasını xahiş etmişdir.

Kassasiya şikayəti onunla əsaslandırılmışdır ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 25-ci maddəsinin birinci hissəsinin, 127-ci maddəsinin 4-cü hissəsinin, Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 6, 8, 9, 13, 14, 77, 78-ci maddələrinin, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsinin “M.Bağirovun şikayəti üzrə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki işlər üzrə məhkəmə kollegiyasının 04 may 2007-ci il tarixli qərarının Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və qanunlarına uyğunluğunun yoxlanılmasına dair” 30 iyul 2008-ci il tarixli qərarının tələblərinin pozulması ilə çıxarılmış, iddia tələbinin əsassız olması nəzərə alınmamış, nəticədə əsassız və qanunsuz qətnamə qəbul edilmişdir.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən müəyyən edilmiş işin hallarından və məhkəmə iclasında tədqiq edilmiş sənədlərdən, o cümlədən Bakı şəhəri, 2-ci Mehdi Hüseyn döngəsində yerləşən 17 otaqlı, yaşayış sahəsi 246,0 kv.m, ümumi sahəsi 375,9 kv.m olan 10 saylı ev 1/2 hissədə Ş.S.Ramazanovun, 1/2 hissədə F.M.Ramazanovanın adına xüsusi mülkiyyət kimi hüquqi qeydiyyatdan keçmişdir. Bakı şəhəri Tİ və MHQ İdarəsi tərəfindən həmin mülkə dair 05 iyul 2001-ci il tarixli 30/15283 nömrəli qeydiyyat vəsiqəsi verilmişdir.

Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri Xidmətinin Bakı Şəhər Ərazi İdarəsi tərəfindən verilmiş 13 oktyabr 2009-cu il tarixli çıxarışın surətindən görünür ki, Bakı şəhəri, 2-ci Mehdi Hüseyn küçəsi, döngə 2-də olan 0.03411 ha torpaq sahəsində yerləşən 1 və 2 mərtəbəli, 17 otaqlı, 246,0 kv.m yaşayış, 151,9 kv.m köməkçi

sahədən ibarət 10 saylı ev paylı mülkiyyət hüququ üzrə 1/2 hissə ilə M.N.Ələsgərovun adına, 1/2 hissə ilə Ş.S.Ramazanovun adına daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində qeydiyyatdan alınmışdır.

Səbail rayonu 58 saylı MKİS tərəfindən verilmiş 05 oktyabr 2010-cu il tarixli 757 nömrəli, forma 2 saylı arayışdan görünür ki, iddiaçı Ş.Ramazanov və həyat yoldaşı Ə.Ramazanova Bakı şəhəri, 2-ci Mehdi Hüseyn döngəsi 10 saylı evin sahəsi 24,5 kv.m olan 2 otaqlı mənzilində qeydiyyatdadırlar.

Səbail rayonu 58 saylı MKİS tərəfindən verilmiş 05 oktyabr 2010-cu il tarixli 758, 759, 760, 761 və 762 nömrəli forma 2 saylı arayışlardan görünür ki, F.Ramazanova ailəsi ilə birlikdə Bakı şəhəri, 2-ci Mehdi Hüseyn döngəsi 10 saylı evin 2 otaqlı mənzilində, G.İsmayılova ailəsi ilə birlikdə sahəsi 10,2 kv.m olan 1 otaqlı mənzilində, P.Məhərrəmov sahəsi 22,7 kv.m olan 2 otaqlı mənzilində, T.Qurbanova ailəsi ilə birlikdə sahəsi 48,0 kv.m olan 3 otaqlı mənzilində və Ə.Ağacanov oğlu ilə birlikdə sahəsi 19,0 kv.m olan 2 otaqlı mənzilində qeydiyyatdadırlar.

Məhkəmə tərəfindən mübahisəli ünvana yerində baxış keçirilərək müəyyən edilmişdir ki, Bakı şəhəri, 2-ci Mehdi Hüseyn döngəsi 10 saylı ev həyət tipli ikimərtəbəli evdir, bir-birindən təcrid edilmiş mənzillərdə qeydiyyatda olmaqla və qeydiyyatsız bir neçə ailə yaşayır, giriş-çıxış mənzillərin qarşısında olan ümumi dəhlizdəndir, qeydiyyat vəsiqəsində evin mülkiyyətçiləri göstərilmiş Ş.S.Ramazanov və M.N.Ələsgərov evin təcrid edilmiş ayrı-ayrı mənzillərində yaşayırlar, Ş.Ramazanov həyat yoldaşı ilə birlikdə iki otaqlı mənzildə yaşayır, cavabdeh U.M.Babayeva evin təcrid edilmiş bir otaqlı mənzilində yaşayır, qeydiyyat vəsiqəsində evin 17 otaqdan ibarət olması göstərilə də cəmi 13 otaq mövcuddur.

İş materiallarında görünür ki, məhkəmə tərəfindən mübahisəli ünvana yerində baxış keçirilən zaman Səbail rayonu 58 saylı MKİS-nin mühəndisi N.M.Məsməliyev iştirak etmiş və izahat verərək göstərmişdir ki, Bakı şəhəri, 2-ci Mehdi Hüseyn döngəsi 10 saylı ev yaşayış üçün yararsız olduğu üçün sakinlər oradan köçürülmüş, ona məlum olmayan əsaslarla yenidən evdə sakinlər məskunlaşmış,

U.M.Babayevanın yaşadığı otaq yaşayış üçün tam yararsız olmuş, U.Babayeva öz vəsaiti hesabına orada bərpa və təmir işləri aparaq yaşamağa başlamışdır və uzun müddətdir ki, orada yaşayır.

Azərbaycan Respublikası MPM-nin 372.1-ci maddəsinin tələbinə müvafiq olaraq tam hüquqlu məhkəmə kimi iş üzrə toplanmış sübutları tədqiq edib onlara hüquqi qiymət verərək apellyasiya instansiyası məhkəməsi haqlı olaraq hesab etmişdir ki, iş üzrə birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsi maddi və prosessual hüquq normalarının qismən düzgün tətbiq edilməməsi ilə çıxarılmışdır.

Belə ki, birinci instansiya məhkəməsi belə nəticəyə gəlmişdir ki, evin paylı mülkiyyətçiləri arasında evin real bölgüsü haqqında razılaşma olsa da, bölgü dövlət qeydiyyatına alınmamışdır, həmçinin cavabdehin iddiaçıya aid hissədə yaşaması sübut olunmamış, buna görə də iddia tələbi təmin olunmamalıdır. Lakin işə baxan birinci instansiya məhkəməsi mübahisəli əmlakın ½ payına olan mülkiyyət hüququnun dövlət qeydiyyatına alınmadığı üçün müdafiəsinə təminat verilmədiyini qənaətinə gələrək, mübahisəli əmlaka paylı mülkiyyətçi olmasının qanuni əsaslarına hüquqi qiymət verməmiş, həmçinin iddiaçının müvafiq subyektiv hüquqa malik olub-olmamasına düzgün münasibət bildirməmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 146.2-ci maddəsinə əsasən daşınmaz əmlak üzərində sərəncam vermək hüququ həmin əmlakın daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində ərazilər üzrə qeydiyyatı tarixindən əmələ gəlir.

Apellyasiya qaydasında işə baxan məhkəmə kollegiyası tərəfindən tədqiq edilmiş sübutlardan görünür ki, mübahisəli ev paylı mülkiyyətdir, evin ½ payı iddiaçı iddiaçı Ş.S.Ramazanova, ½ payı isə digər mülkiyyətçiyə məxsusdur. Paylar qeyd olunan qaydada müəyyənləşdiyi üçün ev paylı mülkiyyət hesab olunur. Həmin ev üzrə başqa mülkiyyətçi mövcud deyildir.

Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 213.6-cı maddəsinə əsasən ümumi mülkiyyətin hər bir mülkiyyətçisi ümumi mülkiyyətdə olan əşya barəsində üçüncü

şəxslərə qarşı tələblər irəli sürə bilər. Ümumi mülkiyyətin hər bir mülkiyyətçisi əmlakı yalnız bütün mülkiyyətçilərin xeyrinə tələb edə bilər.

Göründüyü kimi, qanunverici əmlakın mühafizəsi üçün və yaxud əmlakın başqasının qanunsuz sahibliyindən geri tələb edilməsi üçün paylı mülkiyyətçilərin birgə tələb irəli sürmələrini şərtləşdirmir. Ümumi mülkiyyətin hər bir mülkiyyətçisi bu qəbildən olan tələb irəli sürmək hüququna malikdir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 13-cü maddəsinin 1-ci hissəsinə görə Azərbaycan Respublikasında mülkiyyət toxunulmazdır və dövlət tərəfindən müdafiə olunur.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 29-cu maddəsinə əsasən hər kəsin mülkiyyət hüququ vardır. Mülkiyyət hüququ, o cümlədən xüsusi mülkiyyət hüququ qanunla qorunur. Mülkiyyət hüququ mülkiyyətçinin təkbaşına və ya başqaları ilə birlikdə əmlaka sahib olmaq, əmlakdan istifadə etmək və onun barəsində sərəncam vermək hüquqlarından ibarətdir. Heç kəs məhkəmənin qərarı olmadan mülkiyyətindən məhrum edilə bilməz.

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 152.1-ci maddəsinə əsasən mülkiyyət hüququ - subyektin ona mənsub əmlaka (əşyaya) öz istədiyini kimi sahib olmaq, ondan istifadə etmək və ona dair sərəncam vermək üzrə dövlət tərəfindən tanınan və qorunan hüququdur.

Həmin Məcəllənin 152.5-ci maddəsinə əsasən mülkiyyətçi qanunvericiliklə və ya başqa şəkildə, o cümlədən müqavilə məhdudiyətləri ilə müəyyənləşdirilmiş hədlərdə əmlaka (əşyaya) sərbəst surətdə sahib ola bilər, ondan istifadə edə bilər və ona dair sərəncam verə bilər, həmin əmlaka başqa şəxslərin sahibliyinə yol verməyə bilər, ona mənsub əmlak barəsində öz mülahizəsi ilə istənilən hərəkətləri edə bilər, bir şərtlə ki, həmin hərəkətlər qonşuların və ya üçüncü şəxslərin hüquqlarını pozmasın, yaxud hüquqdan sui-istifadə olmasın.

İş üzrə toplanmış sübutları araşdıran apellyasiya instansiyası məhkəməsi müəyyən etmişdir ki, cavabdehin və yaxud onun ailə üzvlərinin həmin ünvanda yerləşən yaşayış

sahəsinə heç bir hüququ yoxdur. Cavabdeh U.Babayeva Bakı şəhəri, 2-ci Alatava ev 89 "B" ünvanında qeydiyyatdadır. Məhkəmədə cavabdeh qeydiyyatda olduğu evin qohumuna məxsus olmasını, mübahisəli mənzilə köçməzdən əvvəl isə Sumqayıt şəhərində yaşadığını bildirmişdir. Cavabdehlər evin ikinci mərtəbəsində yerləşən otaqlarda yaşayırlar. Həmin otaqlar texniki pasportda 30 və 23 sayılı otaqlar kimi qeyd olunmuşdur. Apellyasiya qaydasında işə baxılarkən cavabdeh konkret həmin otaqlarda yaşamasını təsdiq etmişdir. Bundan başqa, cavabdeh yaşadığı otaqların 1958-ci ildə dayısının başqa şəxsdən aldığı və dayısı vəfat etdikdən sonra orada yaşamağa davam etdiyini bildirmişdir. Cavabdeh mübahisəli evdə qanuni əsasla yaşamasını sübut etməyə çalışsa da, bu barədə heç bir hüquqi sənəd məhkəməyə təqdim etməmişdir.

Beləliklə, apellyasiya qaydasında işə baxan məhkəmə kollegiyası müəyyən etmişdir ki, cavabdehlər iddiaçının paylı mülkiyyətçisi olduğu mübahisəli evdə qanunsuz olaraq yaşayırlar.

Belə vəziyyətdə iş üzrə toplanmış sübutları araşdırıb onlara hüquqi qiymət verərək apellyasiya instansiyası məhkəməsi haqlı olaraq hesab etmişdir ki, Bakı şəhəri Səbail Rayon Məhkəməsinin 01 mart 2011-ci il tarixli qətnaməsi qismən iddia tələbinin cavabdehlər U.M.Babayevanın azyaşlı uşağı ilə birlikdə və M.H.Babayevanın mübahisəli mənzildən çıxarılmasının rədd edilməsi hissəsində ləğv edilməli və iddia tələbi həmin hissədə təmin edilməlidir.

İşin şərh olunan hallarını müzakirə edərək kassasiya instansiyasında işə baxan məhkəmə kollegiyası nəticəyə gəlmişdir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən iş üzrə maddi və prosessual hüquq normaları düzgün tətbiq edilməklə qanuni və əsaslı qətnamə qəbul edilmişdir. Ona görə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 15 mart 2013-cü il tarixli qərarı ilə Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının yuxarıda göstərilən qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılmış, cavabdeh U.M.Babayevanın kassasiya şikayəti təmin edilməmişdir.

Kənd təssərüfatlı təyinatlı torpaqlarda çoxmərtəbəli yaşayış binalarının tikilməsi daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində hüquqların qeydiyyatından imtina səbəb olmuşdur

"Rahat Həyat+" mənzil tikinti kooperativi Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin yanında Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri Xidmətinin Abşeron Ərazi İdarəsinə qarşı Abşeron rayonu, Masazır qəsəbəsi ərazisində kooperativin istifadəsində olan 2.7 hektar ölçüdə torpaq sahəsində hər biri bir girişli, ümumi sahəsi 1202 kv.m olan 2, 9, 10, 13, 14 nömrəli və ümumi sahəsi 1.282 kv.m olan 17, 18, 22, 23 nömrəli 9 ədəd yaşayış binaları üzərində mülkiyyət hüquqlarının daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində qeydiyyata alınması və reyestrdən çıxarışın verilməsi haqqında öhdəliyin cavabdehin üzərinə qoyulması barədə iddia ərizəsi ilə məhkəməyə müraciət etmişdir.

Sumqayıt İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin 12 sentyabr 2012-ci il tarixli qərarı ilə iddiaçı "Rahat Həyat+" mənzil tikinti kooperativinin

iddiası təmin edilmiş, "Rahat Həyat+" mənzil tikinti kooperativinin Abşeron rayonu, Masazır kəndi "ərazisində istifadəsində olan 2.7 hektar ölçüdə torpaq sahəsində hər biri bir girişli, ümumi sahəsi 1202 kv.m olan 2,9,10,13,14 nömrəli və ümumi sahəsi 1282 kv.m olan 17, 18, 22, 23 nömrəli 9 binaları üzərində mülkiyyət hüququnun daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində qeydiyyata alınması və reyestrdən çıxarışın verilməsi öhdəliyi Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin yanında Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri Xidmətinin Abşeron Ərazi İdarəsinin üzərinə qoyulmuşdur.

Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının 22 yanvar 2013-cü il tarixli qərarı ilə Sumqayıt İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin 12 sentyabr 2012-ci il tarixli dəyişdirilmədən qüvvədə saxlanılmış, Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri

Dövlət Komitəsinin yanında Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri Xidmətinin Abşeron Ərazi İdarəsinin apellyasiya şikayəti təmin edilməmişdir.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin göstərilən qərarından cavabdeh Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin yanında Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri Xidmətinin Abşeron Ərazi İdarəsi və onun vəkili Əliyev Qəhrəman Həmdulla oğlu kassasiya şikayəti verərək apellyasiya məhkəməsinin qərarının ləğv edilməsi, işin yenidən baxılması üçün apellyasiya instansiyası məhkəməsinə göndərilməsi barədə qərar qəbul edilməsini xahiş etmişlər.

Kassasiya şikayəti onunla əsaslandırılmışdır ki, apellyasiya instansiya məhkəməsi tərəfindən işə baxılarkən maddi və prosessual hüquq normaları pozulmuş, düzgün tətbiq edilməmiş, "Rahat Həyat+" mənzil tikinti kooperativinin Abşeron rayonu, Masazır kəndi ərazisində istifadəsində olan 2.7 hektar ölçüdə torpaq sahəsində hər biri bir girişli, ümumi sahəsi 1202 kv.m olan 2, 9, 10, 13, 14 nömrəli və ümumi sahəsi 1282 kv.m olan 17, 18, 22, 23 nömrəli 9 ədəd yaşayış binalarının kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaq sahəsinin üzərində inşa edildiyi aşkar edilmiş və həmin səbəbdən də mülkiyyət hüququnun daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində qeydiyyatata alınmasından imtina edilmiş, işə mahiyyəti üzrə baxmış birinci və apellyasiya instansiya məhkəmələri mübahisənin düzgün həlli üçün iddiaçının mülkiyyətində olan torpaq sahəsinin təyinatının dəyişdirilməsinə dair sübutların (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və ya sərəncamının), ən azı bu məsələyə dair bu səlahiyyətli dövlət orqanlarının rəylərinin tələb olunduğu göstərilən zəruri sübutların heç biri təqdim olunmadan, yalnız məsələnin göstərilən məhkəmələr tərəfindən həll etdikləri qaydada həlli üçün mümkün olmayan və aid olmayan, qeyri-mötəbər sübutlara (torpağa mülkiyyət hüququna dair şəhadətnamələrə və mübahisəli əmlak kompleksinin istismara qəbul edilməsi Abşeron rayon İcra Hakimiyyətinin təsdiq etdiyi akta) əsaslanmaqla, maddi və prosessual hüquq normalarını kobud surətdə pozaraq, qanunsuz və əsassız qərarlar çıxarmışlar, apellyasiya instansiyası məhkəməsi isə

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 13-cü maddəsinin III hissəsinin tələblərini nəzərə almadan 29-cu maddəsinin III hissəsində verilən mülkiyyət hüququnun anlayışını səhv təfsir edərək, bunun mütləq və hədsiz hüquq olması barədə nəticəyə gəlmiş, məhkəmənin Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 240.2-ci maddəsinə istinad etməsi yersiz olmaqla Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyində kooperativin hüquqlarının daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində qeydiyyatdan keçirilməsi nəzərdə tutulmamış, "Torpaq qanunvericiliyinin məhkəmələr tərəfindən tətbiqi təcrübəsinin bəzi məsələləri haqqında" Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 14 fevral 2003-cü il 2 sayılı Qərarının tövsiyələrinə əməl olunmamış, müvafiq dövlət orqanlarını üçüncü və ya maraqlı şəxslər qismində məhkəmə baxışına cəlb edilməmişlər, buna görə də göstərilən qərar ləğv edilməli və işin apellyasiya instansiyası məhkəməsinə yenidən baxılmağa göndərilməsi barədə qərar qəbul edilməlidir.

Azərbaycan Respublikası İnzibati-Prosessual Məcəlləsinin (bundan sonra İPM-nin) 91-ci maddəsinə əsasən Ali Məhkəmə mübahisə ilə bağlı işə şikayət həddində baxır və yalnız apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosessual hüquq normalarının düzgün tətbiq edilməsini yoxlayır.

Apellyasiya məhkəməsi tərəfindən müəyyən edilmişdir ki, torpaq sahəsinin əvəzsiz verilməsi barədə 15 may 2008-ci il tarixli notarial qaydada təsdiq edilmiş müqaviləyə əsasən, Abşeron rayonu, Masazır qəsəbəsi ərazisində 2.7 hektar ölçüdə torpaq sahəsi "Rahat Həyat+" mənzil tikinti kooperativinin nizamnamə kapitalına verilmiş, Abşeron rayon İcra Hakimiyyəti Başçısının 15 may 2006-cı il tarixli, 144 sayılı sərəncamı ilə "Rahat Həyat+" mənzil tikinti kooperativinin istifadəsində olan və Masazır qəsəbəsi ərazisində yerləşən 2.7 hektar ölçüdə torpaq sahəsinin üzərində razılaşdırılmış eskiz layihələri əsasında yaşayış binalarının tikintisinə icazə verilmiş, iş materiallarına əsasən Abşeron rayonu Masazır qəsəbəsində yerləşən və "Rahat Həyat+" mənzil tikinti kooperativi tərəfindən tikilən yaşayış binalarının eskiz layihələri Abşeron rayon icra Hakimiyyətinin Memarlıq və Tikinti şöbəsi ilə

razılaşdırılmış, "Qeyri dövlət qurumları, fiziki şəxslər tərəfindən inşa edilmiş (yenidən qurulmuş) bina və tikililərin (qurğuların istismara qəbul edilməsi) haqqında" qəbul komissiyasının aktları ilə "Rahət Həyat+" mənzil tikinti kooperativi tərəfindən tikintisi başa çatmış hər biri bir girişli, ümumi sahəsi 1202 kv.m olan 2, 9, 10, 13, 14 nömrəli və ümumi sahəsi 1282 kv.m olan 17, 18, 22, 23 nömrəli 9 ədəd yaşayış binaları Abşeron rayon İcra Hakimiyyəti tərəfindən istismara qəbul edilmiş, Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin yanında Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri Xidmətinin Abşeron Ərazi İdarəsi tərəfindən "Rahət Həyat+" mənzil tikinti kooperativinə ünvanlanmış 23 avqust 2012-ci il tarixli, 123220002059 sayılı məktubla, 2,7 hektar ölçüdə torpaq sahəsində inşa edilmiş, çoxmənzilli yaşayış binaları kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaq sahəsinin üzərində inşa edildiyi üçün yaşayış binaları üzərində mülkiyyət hüququnun daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində qeydiyyatla alınmasından və reyestrdən çıxarışın verilməsindən imtina edilmişdir.

Apellyasiya məhkəməsi tərəfindən iddia tələbinin təmin edilməsi barədə birinci instansiya məhkəməsinin qərarı qüvvədə saxlanılarkən ona istinad edilmişdir ki, 2.7 hektar torpaq sahəsində inşa edilmiş yaşayış binaları üzərində mülkiyyət hüququnun daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində qeydiyyatla alınmasından imtina etdikdə həmin maddədə göstərilmiş heç bir hala əsaslanmamış, 9 ədəd yaşayış binaları Abşeron rayon İcra Hakimiyyəti tərəfindən istismara qəbul edilmiş, "Rahət Həyat+" mənzil tikinti kooperativinin inşa etdirdiyi yaşayış binalarına mülkiyyət hüququnun yaranmasına əsas olmuş Abşeron rayon İcra Hakimiyyəti Başçısının 15.05.2006-cı il tarixli, 144 sayılı sərəncamı, Abşeron rayonu, Masazır qəsəbəsi ərazisində 2.7 hektar ölçüdə torpaq sahəsinin "Rahət Həyat+" mənzil tikinti kooperativinin nizamnamə kapitalına əvəzsiz verilməsi barədə 15.05.2008-ci il tarixli notarial qaydada təsdiq edilmiş müqavilə və Abşeron rayon İcra Hakimiyyəti tərəfindən həmin yaşayış binalarının istismara qəbul edilməsi barədə

aktları qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada etibarsız hesab olunmamış, qanunvericiliklə Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin yanında Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri Xidmətinə isə həmin aktları məhkəmədə mübahisələndirmək hüququ verilməmişdir.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyası iş materiallarını öyrənib kassasiya şikayətinin dəlillərini müzakirə edərək aşağıdakı əsaslara görə hesab etmişdir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən işə baxılarkən maddi və prosessual hüquq normaları düzgün tətbiq edilmədiyindən, mövcud sübutların qiymətləndirilməsində isə səhvə yol verildiyindən qərar ləğv edilməklə, iş yenidən baxılması həmin məhkəməyə göndərilməlidir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 13-cü maddəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasında mülkiyyət toxunulmazdır və dövlət tərəfindən qorunur.

Konstitusiyanın 29-cu maddəsinə əsasən hər kəsin mülkiyyət hüququ vardır. Mülkiyyət hüququ, o cümlədən xüsusi mülkiyyət hüququ qanunla qorunur. Mülkiyyət hüququ mülkiyyətçinin təkbaşına və ya başqaları ilə birlikdə əmlaka sahib olmaq, əmlakdan istifadə etmək və onun barəsində sərəncam vermək hüquqlarından ibarətdir.

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 240.2-ci maddəsinə əsasən torpaq sahəsinin mülkiyyətçisi özünə mənsub sahədə ucaldılmış və ya yaradılmış binaya, qurğuya və ya digər daşınmaz əmlaka mülkiyyət hüququ əldə edir.

"Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 2.1-ci maddəsinə əsasən daşınmaz əmlaka mülkiyyət və digər əşya hüquqlarının dövlət qeydiyyatı Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinə uyğun olaraq daşınmaz əmlaka hüquqların əmələ gəlməsinin, məhdudlaşdırılmasının (yüklülüyünün), başqasına keçməsinin və bu hüquqlara xitam verilməsinin dövlət tərəfindən tanınması və təsdiq edilməsi barədə hüquqi aktdır.

İş materiallarındakı sənədlərə əsasən, Abşeron rayonu, Masazır kəndi ərazisində "Rahət Həyat+" mənzil tikinti kooperativinin

Abşeron rayonu, Masazır kəndi ərazisində istifadəsində olan 2.7 hektar ölçüdə torpaq sahəsində hər biri bir girişli, ümumi sahəsi 1202 kv.m olan 2, 9, 10, 13, 14 nömrəli və ümumi sahəsi 1282 kv.m olan 17, 18, 22, 23 nömrəli 9 ədəd yaşayış binalarının kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaq sahəsinin üzərində inşa edildiyi aşkar edildiyindən cavabdeh tərəfindən mülkiyyət hüququnun daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində qeydiyyatata alınmasından imtina edilmişdir.

Məhkəmə kollegiyasının fikrincə, apellyasiya instansiyası məhkəməsi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 13-cü və 29-cu maddələrinə, "Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 2.1-ci və 2.2-ci maddələrinə, Mülki Məcəlləsinin 240.2-ci maddəsinə, habelə Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin qərarlarına istinad etsə də həmin hüquq normalarını geniş təfsir etməklə səhv nəticəyə gəlmişdir.

Belə ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 13-cü maddəsinin III hissəsinə görə mülkiyyətdən insan və vətəndaş hüquqları və azadlıqları, cəmiyyətin və dövlətin mənafeləri, şəxsiyyətin ləyaqəti əleyhinə istifadə edilə bilməz.

Mülkiyyət hüququnun həyata keçirilməsində digər mənafezlə yanaşı, cəmiyyətin və dövlətin də mənafehlərinin gözlənilməsi məqsədi ilə mülkiyyətçinin üzərinə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş məhdudiyət və öhdəliklər qoyula bilər. Torpaq sahələrinə isə digər məhdudiyət və öhdəliklərlə yanaşı, qanunverici mülkiyyət formasından asılı olmayaraq torpaqların məqsədli təyinatına uyğun olaraq onların istifadəsində bir sıra məhdudiyətlər nəzərdə tutulmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Torpaq Məcəlləsinin 4-cü maddəsinin 3-cü hissəsinə əsasən torpaq sahəsinin hüquqi statusu onun məqsədli təyinatını, torpaq sahəsi üzərində hüququn forması (mülkiyyət, istifadə və ya icarə hüququ), habelə torpaq sahəsindən istifadəyə dair müəyyən edilmiş yüklənməni (məhdudiyətləri) əhatə edir.

Məcəllənin 9-cu maddəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının vahid torpaq fondu məqsədli təyinatına və hüquqi rejiminə uyğun

olaraq kateqoriyalara bölünür: kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlar, yaşayış məntəqələrinin torpaqları, xüsusi qorunan ərazilərin torpaqları, meşə və su fondu torpaqları, ehtiyat fondu sənaye, nəqliyyat, rabitə, müdafiə və digər torpaqlar. Məcəllənin 11-ci maddəsinə uyğun olaraq torpaq sahəsinin məhdudiyətli istifadəsi onun məqsədli təyinatı, habelə müəyyən edilmiş məhdudiyətlər və öhdəliklər nəzərə alınmaqla istifadəsidir. Torpaq sahəsinin məhdudiyətli istifadəsi torpaq sahəsi üzərində olan hüquqların formasından asılı olmayaraq müəyyən edilir.

Məcəllənin 13-cü maddəsinin 1 və 2-ci bəndlərinin tələblərinə görə, kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlar kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı, habelə kənd təsərrüfatı sahəsində elmi-tədqiqat, tədris, tədris-təcrübə və sınaq məqsədləri üçün istifadə edilir; kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlarında kənd təsərrüfatının səmərəli təşkil edilməsi üçün vacib olan müvafiq ekoloji və texniki tələblərə uyğun kommunikasiyalar, müvəqqəti tikililər və qurğular quraşdırmaq olar.

Məcəllənin 13-cü maddəsinin 3-cü hissəsində nəzərdə tutulmuşdur ki, kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlardan başqa məqsədlər üçün istifadə edilməsi bu Məcəllənin 9-cu maddəsinin 3-cü bəndində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.

Həmin bənddə göstərilir ki, torpaqların kateqoriyalara aid edilməsi və onların bir kateqoriyadan digərinə keçirilməsi müəyyən edilmiş qaydada müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən həyata keçirilir.

Beləliklə, qanunvericiliyə uyğun olaraq kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlarda onların təyinatına uyğun olan kommunikasiyalar, müvəqqəti tikililər və qurğular quraşdırmaq mümkün olduğu halda, bu torpaqlarda əsaslı tikililərin ucaldılması yalnız Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti tərəfindən torpaq sahəsinin təyinatının dəyişdirilməsi haqqında sərəncam verilərək müvafiq kateqoriyaya keçirilməsindən və tikinti işlərinin aparılmasına dair müvafiq icazələr alındıqdan sonra mümkündür.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi isə iddiaçı tərəfindən ucaldılmış əmlak kompleksinin yerləşdiyi torpaq sahəsinin hüquqi statusunu müəyyənləşdirməmiş, yaşayış

binalarının kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlarda tikildiyinə əhəmiyyət verməmiş, torpaq sahəsindən istifadə ilə bağlı iddiaçının üzərinə qoyulmuş məhdudiyət və öhdəliklərə riayət olunub-olunmamasını, hündürmərtəbəli binaların kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaq sahəsinin üzərində yerləşdiyi halda müvafiq icra hakimiyyəti orqanının mübahisəli binaların yerləşdiyi torpaq sahəsinin təyinatının dəyişdirilməsinə dair qərarının olub-olmamasını aydınlaşdırmadan, apellyasiya şikayətinin bu barədə dəlillərinə isə müfəssəl və düzgün hüquqi qiymət verməmiş, daşınmaz əmlakların yerləşdiyi torpaq sahəsinin hüquqi statusuna əhəmiyyət vermədən iş üzrə qanunsuz və əsassız qərar qəbul etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 240.1-ci maddəsinə əsasən torpaq sahəsinin mülkiyyətçisi şəhərsalma və tikinti normalarını və qaydalarını, habelə torpaq sahəsinin təyinatı ilə bağlı tələbləri gözləmək şərti ilə sahədə binalar və qurğular ucalda bilər, onları yenidən qura və ya uçura bilər, öz sahəsində başqa şəxslərin tikinti aparmasına icazə verə bilər.

Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 178.8-ci maddəsinə əsasən mənzil, bağ, qaraj və ya başqa kooperativin üzvü, pay yığımına hüququ olan digər şəxslər kooperativin verdiyi mənzil, bağ, qaraj və ya ayrı qurğu üçün pay haqqını tam verdikdə həmin əmlaka mülkiyyət hüququ əldə edirlər.

Azərbaycan Respublikası İPM-nin 87.8-ci maddəsinə əsasən apellyasiya instansiyası məhkəməsi birinci instansiya məhkəməsinin qərarını dəyişdirmədən qüvvədə saxladıqda, həmin qərardakı əsaslara istinad edə bilər. Lakin hər bir halda apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarında apellyasiya şikayətinin dəlillərinə münasibət bildirilməlidir.

"Məhkəmə qətnaməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Plenumunun 24 noyabr 2005-ci il tarixli 4 N-li qərarının 17-ci bəndinə əsasən kassasiya və apellyasiya instansiya məhkəmələri aşağı instansiya məhkəmələrinin qətnamələrindən şikayətlərə baxdıqda, qəbul etdikləri aktlarda verilən şikayətlərin dəlillərinə müfəssəl hüquqi qiymət verməlidirlər.

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin "Hiro Balani İspaniyaya qarşı" 9 dekabr 1994-cü il tarixli Qərarında qeyd olunmuşdur ki, ərizəçi, məhkəməyə konkret yazılı dəlillər təqdim etsə də, dövlətdaxili məhkəmə həmin dəlillərə cavab vermədi və bu səbəbdən müəyyən etmək mümkün olmadı ki, məhkəmə həmin dəlillərə sadəcə olaraq əhəmiyyət verməyib, yoxsa onları rədd edib və əgər rədd edibsə, bunu hansı əsaslara görə edib; bu hal İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi tərəfindən 6-cı maddənin 1-ci bəndinin pozuntusu kimi qəbul edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası İPM-nin 12-ci maddəsinin tələblərindən görünür ki, məhkəmə proses iştirakçılarının izahatları, ərizə və təklifləri ilə, onların təqdim etdikləri sübutlarla və işdə olan digər materiallarla kifayətlənməyərək, mübahisənin düzgün həlli üçün əhəmiyyət kəsb edən bütün faktiki halları xidməti vəzifəsinə görə araşdırmağa borcludur. Məhkəmə müstəqil şəkildə öz təşəbbüsü ilə və ya proses iştirakçılarının vəsatətinə əsasən digər zəruri sübutları toplamağa borcludur. Məhkəmə tərəflərdən əlavə məlumat və sübutlar tələb edə bilər.

"Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 15-ci maddəsinə əsasən hüquqların dövlət qeydiyyatına alınmasından dövlət qeydiyyatı barədə müraciət olunan hüquq bu qanuna əsasən dövlət qeydiyyatına alınmalı deyildirsə imtina edilə bilər.

Azərbaycan Respublikası İPM-nin 73.1-ci maddəsinə əsasən inzibati aktın qəbulundan imtina olunmasının və ya cavabdehin hərəkətsizliyi nəticəsində inzibati aktın qəbul edilməməsinin qanuna zidd olduğu və iddiaçının hüquqlarının pozulmasına səbəb olduğu hallarda, məhkəmə inzibati orqanın üzərinə inzibati aktın qəbul edilməsi barədə öhdəlik qoyur.

"İnzibati icraat haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 17-ci maddəsinə əsasən fiziki və ya hüquqi şəxslərin hüquqi statusuna (prinsipial hərəkət azadlığına) hər hansı müdaxiləni nəzərdə tutan tədbirlər inzibati orqanın güddüyü qanuni məqsədə mütənasib olmalı, həmin məqsədə çatmaq üçün öz

məzmunu, yeri, vaxtı və əhatə etdiyi şəxslərin dairəsi baxımından zəruri və yararlı olmalıdır.

İstər maddi hüquq norması, istərsə də prosessual hüquq normaları ilə inzibati aktın qəbulundan imtina olunmasının və ya cavabdehin hərəkətsizliyi nəticəsində inzibati aktın qəbul edilməməsinin qanuna zidd olması, fiziki və ya hüquqi şəxslərin hüquqi statusuna hər hansı müdaxiləni nəzərdə tutan tədbirlərin inzibati orqanın güddüyü qanuni məqsədə mütənasib olmaması qanunverici tərəfindən həmin inzibati aktın məhkəmə qaydasında ləğvi üçün əsas olaraq müəyyən edilsə də iş materiallarından cavabdehin qanunazidd hərəkətsizliyə yol verdiyi aydın olmur, torpaq sahəsinin təyinatının buna hüquqi əsas olmadan dəyişdirilməklə orada iddiaçı tərəfindən yaşayış binaları ucaldılması, torpaq sahəsində yaşayış evlərinin tikintisinə icra hakimiyyəti tərəfindən icazə verilməsi, sonradan isə istismara qəbul edilməsi onun təyinatının dəyişdirilməsinə səbəb ola bilməz və beləliklə, məhkəmə tərəfindən həmin normaların tətbiqində də səhvə yol verilmişdir.

Azərbaycan Respublikası İPM-nin 14.1-ci maddəsinə görə, mübahisələndirilən inzibati aktı qəbul etmiş inzibati orqan həmin aktın qəbul

edilməsini zəruri edən faktiki şərtlərin mövcudluğunu sübut etməlidir.

Məcəllənin 14.3-cü maddəsinə əsasən, inzibati aktın qəbul edilməsi tələbinə dair (məcburetmə haqqında) iddialar üzrə həmin aktın qəbul edilməsini zəruri edən faktiki şərtlərin mövcudluğunu sübut etmək vəzifəsi iddiaçının üzərinə düşür. Lakin inzibati orqan iddiaçının arzuladığı inzibati aktın qəbulunu konkret halda istisna edən faktiki şərtlərin mövcudluğuna istinad etdiyi hallarda, belə şərtlərin mövcudluğunu sübut etmək vəzifəsi həmin inzibati orqanın üzərinə düşür.

İPM-nin 58.1-ci maddəsinə əsasən sübutlar məhkəmə tərəfindən şifahi məhkəmə iclasında araşdırılır. Məcəllənin 58.7-ci maddəsinə əsasən isə sübutlar məhkəmə tərəfindən tam və hərtərəfli araşdırıldıqdan sonra qiymətləndirilir.

Qeyd olunanları nəzərə almaqla Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının 05 iyun 2013-cü il tarixli qərarı ilə Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının 22 yanvar 2013-cü il tarixli qərarı ləğv edilmiş, iş yenidən baxılmaq üçün apellyasiya məhkəməsinə göndərilməklə kassasiya şikayəti təmin edilmişdir.

Apellyasiya məhkəməsi tərəfindən işin hallarının hərətərəfli araşdırılması üzrə xidməti vəzifənin yerinə yetirilməməsi, inzibati işdə iştirak edən şəxslərin prosessual statusunun düzgün müəyyən edilməməsi məhkəmə qərarının ləğvinə səbəb olmuşdür

İddiaçı Zərbəliyeva Əzəmət Musaxan qızı iddia ərizəsi ilə Şirvan İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinə müraciət edərək, İmişli rayon məhkəməsinin 13 iyun 2011-ci il tarixli qətnaməsi ilə onun cavabdehlər Allahyarov İlqar Qənimət oğlu, Allahyarov Natiq Qənimət oğlu və Azərbaycan Respublikası Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsinin İmişli rayon şöbəsinə qarşı iddia tələbinin təmin edilmədiyini, 1970-ci ildən bu günə qədər iddiaçının gediş-gəliş yolunun qonşusu Allahyarov Natiq Qənimət oğlu tərəfindən qeyri-qanuni yolla əldə etdiyi şəhadətnaməyə əsasən tutulduğunu və yolun bu günə qədər bağlı olaraq qaldığını, 1970-ci ildən həmin

evdə yaşayıb həmin yoldan daim istifadə etdiklərini, Bəcrəvan kənd orta məktəbinə təyinat vasitəsi ilə göndərilən müəllimlərin də həmçinin həmin evdə yaşamaqla bərabər sözügedən yoldan istifadə etdiklərini, həmin evə ikinci bir alternativ yolun olmadığını, hadisələrin bu səviyyəyə gəlib çıxmasında isə günahkarların cavabdehin yeznəsi, həmin dövrdə Bəcrəvan bələdiyyəsinin sədri işləmiş Qanışov Qanış Abış oğlu və onun müavini işləmiş bacısının qayını Quliyev Mustafa Əlişirin oğlu olduqlarını, Allahyarov Natiq Qənimət oğlunun adına 2 (iki) ədəd torpağın mülkiyyətə verilməsinə dair şəhadətnamə olduğunu, Allahyarov Natiq Qənimət oğluna

anası ilə birgə verilən həyətəni torpaq sahəsinin cəmi dövlət aktında 0,30 ha göstərilməsinə baxmayaraq, həqiqətdə isə 0,60 ha həyətəni torpaq sahəsinə malik olduğunu, 2010-cu ilin sentyabr ayından şəhadətnamənin mövcudluğundan xəbər tutan kimi, bu günədək, həmin şəhadətnamənin ləğvi üçün şikayət etdiyini, göstərərək cavabdeh Allahyarov İlqar Qənimət oğlunun adına verilmiş JN-154B KOD 90702018 sayılı Şəhadətnamənin ləğv olunması barədə qərar çıxarılmasını xahiş etmişdir.

Şirvan İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin 06 avqust 2012-ci il tarixli qərarı ilə iddiaçı Zərbəliyeva Əzəmət Musaxan qızının cavabdehlər Azərbaycan Respublikası Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsinin İmişli rayon şöbəsinə, Allahyarov Natiq Qənimət oğluna və Allahyarov İlqar Qənimət oğluna qarşı iddia tələbi təmin olunaraq, İmişli rayon Aqrar İslahat Komissiyasının 06 sentyabr 2001-ci il tarixli, 10 sayılı qərarı ilə Allahyarov Natiq Qənimət oğlunun mülkiyyətinə verilmiş 0,02 hektar torpaq sahəsinə J № 154B KOD 90702018 sayılı "Torpağın mülkiyyətə verilməsinə dair Şəhadətnamə" ləğv edilmiş, qərarın icrası DK və XK-nin İmişli rayon şöbəsinə həvalə edilərək, ödənilmiş dövlət rüsumu iddiaçı Zərbəliyeva Əzəmət Musaxan qızına aid edilmişdir.

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının 14 dekabr 2012-ci il tarixli qərarı ilə cavabdeh Allahyarov Natiq Qənimət oğlunun apellyasiya şikayəti təmin edilməmiş, Şirvan İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin 06 avqust 2012-ci il tarixli qərarı dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının 14 dekabr 2012-ci il tarixli qərarından cavabdeh Allahyarov Natiq Qənimət oğlu və vəkili Məmmədli Ənnağı Əbdül oğlu kassasiya şikayəti verərək məhkəmə qərarının ləğv edilməsi və iddia tələbinin rədd edilməsini xahiş etmişlər.

Cavabdeh Allahyarov Natiq Qənimət oğlu kassasiya şikayətini onunla əsaslandırılmışdır ki, məhkəmə tərəfindən maddi və prosessual hüquq normalarının pozuntusuna yol verilmiş, işdə olan Azərbaycan

Respublikası Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsinin Torpaq ehtiyatlarının istifadə olunmasına və mühafizəsinə nəzarət sektorunun, dörd mütəxəssisinin rəyinə də münasibət bildirilməmiş, həmin rəyə əsasən Allahyarov Natiq Qənimət oğlunun İmişli rayonunun Bəcirəvan kəndində olan torpaq sahəsinin sərhədləri yerində müəyyən edilmiş, naturada olan sərhədlər həmin torpaq sahəsinin hüquqi sənədində olan ölçülərə uyğundur, torpaq sahəsi mülkiyyətçilərə məxsus olan qonşu torpaq sahələri ilə üst-üstə düşmür, əvvəllər, eyni zamanda islahatdan əvvəl Allahyarov Natiq Qənimət oğlunun qanuni istifadəsində olduğundan ərazidə torpaq islahatı aparılarkən və vətəndaşların qanuni istifadəsində olan torpaq sahələri inventarlaşdırılarkən Rayon Aqrar İslahat Komissiyası tərəfindən onun ailəsinin mülkiyyətinə verilmiş, məhkəmə tərəfindən Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 13.1, 26-cı maddələrinin, Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin, 152-ci maddəsinin, Azərbaycan Respublikası Torpaq Məcəlləsinin 67.1-ci maddəsinin və Azərbaycan Respublikası İnzibati Prosessual Məcəlləsinin 15.1-ci maddəsinin tələbləri pozulmuş, nəticədə qanunsuz və əsassız qərar qəbul edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası İPM-nin 91-ci maddəsinə əsasən Ali Məhkəmə mübahisə ilə bağlı işə şikayət həddində baxır və yalnız apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosessual hüquq normalarının düzgün tətbiq edilməsini yoxlayır.

Apellyasiya məhkəməsi tərəfindən müəyyən edilmişdir ki, İmişli rayon Aqrar İslahat Komissiyasının 06 sentyabr 2001-ci il tarixli 10 sayılı qərarına əsasən, 01.04.2006-cı il tarixli JN-154B KOD-lu 90702018 sayılı Şəhadətnamə ilə 0,02 ha, 01.04.2006-cı il tarixli JN-154A KOD-lu 90702018 sayılı digər Şəhadətnamə ilə 0,10 ha həyətəni sahə Allahyarov Natiq Qənimət oğlunun mülkiyyətinə verilmiş, İmişli rayon Aqrar İslahat Komissiyasının 06 sentyabr 2001-ci il tarixli 10 sayılı qərarına əsasən 01.04.2006-cı il tarixli JN-153A KOD 90702018 sayılı Şəhadətnamə ilə 0,70 ha həyətəni sahə Zərbəliyev Əbasət Fərman oğlunun,

Zərbaliyeva Əzəmət Musaxan qızının və qeyrilərinin mülkiyyətinə verilmiş, Allahyarov Natiq Qənimət oğlu 2002-ci il tarixədək İmişli rayonu Bəciravan kəndində qeydiyyatda olmuşdur.

Apellyasiya məhkəməsi tərəfindən iddia tələbinin təmin edilməsi barədə birinci instansiya məhkəməsinin qərarı qüvvədə saxlanılarkən ona istinad edilmişdir ki, mübahisəli 0,02 ha torpaq sahəsi uzun müddət ərzində hər iki qonşu arasında yol kimi istifadə olunmuş, kəndin 1:2000 miqyasında yerquruluşu planı tərtib edilərkən mütəxəssisin texniki səhvi və ölçü işlərində iştirak etmiş yerli orqanlar tərəfindən vəkil olmuş şəxsin səhlənkarlığı nəticəsində mübahisəli 0,02 torpaq sahəsi 154 B sayılı mülkiyyətçi Natiq Allahyarovun həyətəni torpaq sahəsi kimi qeyd olunmuş, Zərbaliyeva Əzəmət Musaxan qızının hazırda yaşadığı evə yol mövcud olsa da həmin həyətəni torpaq sahəsində inşa edilmiş yeni evə isə tələb etdiyi yol 0154 sayılı şəhadətnamə ilə N.Allahyarova verilmiş, Əzəmət Zərbaliyevanın qapısından yeni inşa edilmiş evə avtomobil yolu kimi istifadə etmək mümkün deyildir, cavabdeh Allahyarov Natiq Qənimət oğluna 0,02 ha torpağa dair şəhadətnamə qanuni əsaslarla verilməmiş, mübahisəli torpaq sahəsi üzərində onun heç bir hüququ yoxdur, torpaq sahəsi islahatdan əvvəl Natiq Allahyarovun istifadəsində olmamışdır.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin maddi və prosesual hüquq normalarının pozuntusu ilə gəldiyi nəticə qanunsuz və əsassız olduğu üçün iş kassasiya qaydasında baxan məhkəmə kollegiyası onunla razılaşmamışdır.

Belə ki, iş materiallarındakı iddia ərizəsindən də görüldüyü kimi Zərbaliyeva Əzəmət Musaxan qızının iddia tələbi onların 1970-ci ildən istifadə etdikləri avtomobil yolunun cavabdeh Natiq və İlqar Allahyarovlar tərəfindən kəsilməsi, torpağın cavabdehə verilməsi nəticəsində onların evinə avtomobil yolunun olmaması ilə əsaslandırılmış və məhkəmədən N.Allahyarovun adına verilmiş JN 154B, 90702018 kodlu şəhadətnamənin ləğvi barədə qətnamə çıxarılması xahiş edilmişdir. İddia ərizəsində həmçinin Ə.Zərbaliyeva 2010-cu ilin sentyabr ayında

İmişli rayon məhkəməsinə cavabdehlərin onun yolunun kəsmələri barədə iddia ərizəsi ilə müraciət etdiyini, iddia tələbinin təmin edilmədiyini qeyd etmişdir.

İş materiallarının 163-cü vərəqəsindəki DTXK-nin İmişli rayon bölməsinin 28.03.2012-il tarixli 71 sayılı rəyində qeyd edilmişdir ki, Ə.Zərbaliyevanın hazırda yaşadığı evə yol mövcuddur, lakin həmin həyətəni sahədə inşa edilmiş yeni evə tələb etdiyi yol 0154B sayılı şəhadətnamə ilə N.Allahyarova verilmişdir. Ə.Zərbaliyevanın qapısından yeni inşa edilmiş evə avtomobil yolu kimi istifadə etmək mümkün deyil.

Bundan əlavə, işin 209-211-ci səhifələrindəki Azərbaycan Respublikası DT və XK-nin mütəxəssis rəyində qeyd edilmişdir ki, N.Allahyarovun İmişli rayon Bəcirəvan kəndində olan torpaq sahəsinin sərhədləri yerində müəyyən edildi, naturada olan sərhədlər həmin torpaq sahəsinin hüquqi sənədində olan ölçülərə uyğundur, qeyd edilən torpaq sahəsi digər mülkiyyətçilərə məxsus olan qonşu torpaq sahələri ilə üst-üstə düşmür, torpaq sahəsi əvvəllər (1970-ci ildən) eyni zamanda islahatdan əvvəl N.Allahyarovun qanuni istifadəsində olduğundan ərazidə torpaq islahatı aparılarkən və vətəndaşların qanuni istifadəsində olan torpaq sahələri inventarlaşdırılarkən rayon AİK tərəfindən onun ailəsinə verilmişdir.

İşdəki 05 iyun 2012-ci il tarixli, 9319 sayılı Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi, Məhkəmə Ekspertiza Mərkəzinin rəyində də həmçinin həmin nəticələr müəyyən edilərək mübahisəli torpaq sahəsi inventarlaşdırılarkən rayon AİK tərəfindən N.Allahyarovun ailəsinin mülkiyyətinə verildiyindən Ə.Zərbaliyevanın həyətinə gediş-gəliş (avtomobil) yolu açmaq mümkün olmadığı qeyd edilmişdir.

Beləliklə, qeyd edilən bütün rəsmi rəylərlə iddiaçı Ə.Zərbaliyevanın hazırkı yaşadığı evinə gediş-gəliş yolunun olduğu, yeni tikilmiş evinə isə avtomobil yolu olmadığı qeyd edilməklə iddia ərizəsində irəli sürülən, evinə gediş-gəliş yolunun olmadığı barədə əsasın mövcud olmadığı birmənalı sübut olunur. İş materialları ilə həmçinin cavabdeh N.Allahyarovun iddiaçı Ə.Zərbaliyevanın 0,70

ha torpaq sahəsində inşa etdiyi yeni evə özünün qanuni mülkiyyətində olan 0,12 ha torpaq sahəsindən avtomobil yolu vermək vəzifəsinin olduğu da müəyyən edilmir. Belə ki, işdəki rəsmi sənədlərə əsasən iddiaçı və ailəsinin mülkiyyətində 0.70 ha, cavabdeh N.Allahyarovun və ailəsinin mülkiyyətində isə mübahisələndirilən torpaq sahəsi də daxil olmaqla yalnız 0.12 ha torpaq sahəsi vardır.

Azərbaycan Respublikası İPM-nin 1.2-ci maddəsinə əsasən bu Məcəllə ilə başqa qayda müəyyən edilmədiyi və bu Məcəllə ilə nəzərdə tutulmuş prosessual prinsiplərə zidd olmadığı hallarda, inzibati mübahisələrə dair işlər üzrə məhkəmə icraatında Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsinin müddəaları tətbiq oluna bilər.

Azərbaycan Respublikası MPM-nin 88-ci maddəsinə əsasən məhkəmə sübutlara obyektiv, qərəzsiz, hərtərəfli və tam baxdıqdan sonra həmin sübutlara tətbiq edilməli hüquq normalarına müvafiq olaraq qiymət verir. Heç bir sübutun məhkəmə üçün qabaqcadan müəyyən edilmiş qüvvəsi yoxdur.

Məcəllənin 89.3-cü maddəsinə görə lazımi sübutların əsli və ya lazımi qaydada təsdiq olunmuş surəti təqdim edilir. Əgər baxılan işə sənədin yalnız bir hissəsi aiddirsə, belə olan halda, bu sənəddən təsdiq olunmuş çıxarış təqdim edilir.

Qeyd edilən ekspert və mütəxəsis rəyləri ilə hansı səbəbdən razılaşmadığını əsaslandırmadan apellyasiya məhkəməsi DT və XK-nin Fizuli rayonlararası Yer Quruluşu İdarəsinin işdə əsli olmayan və digər sənədlərlə təsdiq edilməyən 14.02.2012-ci il tarixli 06 sayılı məktubunun kserosurətinə əsaslanaraq mübahisəli 0.02 ha torpaq sahəsinin hər iki qonşu arasında yol kimi istifadə olunduğunu qeyd etmiş və beləliklə, istinad olunan prosessual hüquq normalarının tətbiqində də səhvə yol vermişdir.

İddia ərizəsində bilavasitə qeyd edilməsinə və mübahisəli torpaq sahəsi ilə bilavasitə əlaqəli olmasına baxmayaraq hər iki instansiya məhkəməsi tərəfindən 2010-cu ildə İmişli rayon məhkəməsində baxılmış, iddia ərizəsinə və iş materiallarına əsasən rədd olunmuş Ə.Zərbalıyevanın iddia tələbi üzrə mülki iş tələb olunaraq öyrənilməmiş, hazırki

inzibati iş üçün onun preyardisial əhəmiyyəti müəyyən edilməmiş, müvafiq hüquqi qiymət verilməmişdir.

Azərbaycan Respublikası MPM-nin 82.3-cü maddəsinə əsasən bir mülki iş üzrə qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qətnaməsi ilə müəyyən edilmiş faktlar həmin işdə iştirak edən şəxslər tərəfindən başqa məhkəmə prosesində mübahisələndirilmir və yenidən sübut edilmir.

Azərbaycan Respublikası İPM-nin 68.1-ci maddəsinə görə məhkəmə mübahisə ilə bağlı iş üzrə inzibati məhkəmə icraatı nəticəsində onda yaranmış daxili inam əsasında qərar qəbul edir. Qərarla məhkəmənin mövqeyi üçün əsas olmuş səbəblər göstərməlidir və həmin məcəllənin 68.2-ci maddəsinə əsasən məhkəmə qərarı yalnız məhkəmə icraatında tədqiq olunmuş və bəzələndə proses iştirakçılarının öz mülahizələrini bildirmək imkanına malik olduqları faktlar və sübutlarla əsaslandırılmalıdır.

Azərbaycan Respublikası MPM-nin 217.1-ci maddəsinə əsasən məhkəmənin qətnaməsi qanuni və əsaslı olmalıdır, qətnamə mübahisəli hüquq münasibətinin yarandığı zaman qüvvədə olan maddi hüquq normalarına və işin baxılması zamanı qüvvədə olan prosessual hüquq normalarına uyğun çıxarılmalıdır, qətnamə iş üzrə müəyyən edilmiş həqiqi hallara və tərəflərin qarşılıqlı münasibətinə uyğun əsaslandırılmalıdır və məhkəmə (hakim) öz qətnaməsini yalnız məhkəmə iclasında tədqiq olunmuş sübutlarla əsaslandırır.

Qərar qəbul edərkən, qonşuları bilavasitə məhkəmə iclasında şahid qismində dindirmədən onların izahatlarına istinad etməklə məhkəmələr həmçinin MPM-nin 217.1-ci maddəsinin tətbiqində də səhvə yol vermişlər.

Azərbaycan Respublikası İPM-nin 28.1-ci maddəsinə görə iş üzrə məhkəmə qərarı qanuni qüvvəyə minənə qədər və ya iş yuxarı instansiya məhkəməsinin icraatında olduğu müddətdə, məhkəmə qərarının digər şəxslərin qanunla qorunan maraqlarına toxunacağı hallarda, məhkəmə xidməti vəzifəsinə uyğun olaraq öz təşəbbüsü ilə və ya həmin şəxslərin vəsatəti əsasında onları üçüncü şəxs qismində inzibati məhkəmə icraatına cəlb edə bilər.

Məhkəmə qərarının qəbul edildiyi, lakin qanuni qüvvəyə minmədiyi dövrdə məhkəmə üçüncü şəxslərin icraata cəlb edilməli olduğu qənaətinə gəldikdə, həmin məhkəmə qərarının ləğv edilməsi və işə mahiyyəti üzrə baxılmasının təzələnməsi barədə qərardad qəbul edir.

Azərbaycan Respublikası İPM-nin 28.2-ci maddəsinə əsasən mübahisə edilən hüquq münasibətində üçüncü şəxsin iştirakının xarakteri inzibati məhkəmə icraatının tərəfləri və həmin üçüncü şəxs barəsində vahid qərarın qəbul olunmasını şərtləndirdiyi hallarda, həmin şəxs iştirakçı kimi inzibati məhkəmə icraatına mütləq cəlb edilməlidir (zəruri cəlbətmə).

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 28 avqust 2007-ci il tarixli, 136 sayılı qərarı ilə "İnzibati orqanların təsnifatı" na istinad edərək DT və XK-nin İmişli rayon şöbəsinin inzibati orqan olduğunu qeyd edən apellyasiya məhkəməsinin kollegiyası işdəki digər cavabdehlər Natiq və İlqar Allahyarovların fiziki şəxslər olaraq inzibati məhkəmə icraatında cavabdeh ola bilmədiklərini və Məcəllənin 28-ci maddəsinə uyğun olaraq həmin prosesdə yalnız 3-cü şəxslər qismində iştirak edə bildiklərini nəzərə almamışdır.

İşdən eyni zamanda görünür ki, cavabdeh kimi qeyd edilməsinə baxmayaraq İlqar Allahyarova qarşı hər hansı tələb irəli sürülməmişdir.

Bundan əlavə cavabdeh N.Allahyarova 0.02 ha torpağa dair şəhadətnamənin verilməsi üçün əsas olmuş Bəcirəvan kənd AİK-nin 0, 02 ha torpaq sahəsinin mübahisəli hissədən ayrılmasına dair heç bir mötəbər sübut olmadığını qeyd etməklə kifayətlənən məhkəmə bununla əlaqədar heç bir araşdırma aparmamış, hər hansı zəruri sorğular etməmişdir.

İşə kassasiya qaydasında baxan məhkəmə kollegiyası həmçinin mübahisəli torpaq sahəsi üzərində N.Allahyarovun heç bir hüququ olmadığı barədə apellyasiya məhkəməsinin gəldiyi nəticə ilə də razılaşmamışdır.

Belə ki məhkəmələrin özlərinin də qeyd etdiyi kimi həmin torpaq sahəsi AİK-nin 06.09.2001-ci il tarixli qərarına əsasən N.Allahyarovun mülkiyyətinə verməklə bu barədə ona mübahisələndirilən 154B kodlu

Şəhadətnamə verilmiş, sonradan həmin nəticəyə zidd mövqə qeyd edilərək torpaq sahəsinin cavabdehə qanuni əsaslarla verilmədiyi qeyd edilmiş, digər tərəfdən isə məhkəmələr konkret maddi hüquq normasına istinad etmədən torpaq sahəsinin ümumiyyətlə N.Allahyarova verilə bilməyəcəyi barədə əsaslandırılmamış nəticəyə gəlmişlər.

Azərbaycan Respublikası İPM-nin 12.1 və 12.2-ci maddələrinə əsasən məhkəmə proses iştirakçılarının izahatları, ərizə və təklifləri ilə, onların təqdim etdikləri sübutlarla və işdə olan digər materiallarla kifayətlənməyərək, mübahisənin düzgün həlli üçün əhəmiyyət kəsb edən bütün faktiki halları xidməti vəzifəsinə görə araşdırmağa borcludur.

Məhkəmə müstəqil şəkildə öz təşəbbüsü ilə və ya proses iştirakçılarının vəsatətinə əsasən digər zəruri sübutları toplamağa borcludur. Məhkəmə tərəflərdən əlavə məlumat və sübutlar tələb edə bilər.

İstər birinci, istərsə də apellyasiya instansiyası məhkəmələrinin şəhadətnamənin ləğvi üçün istinad etdikləri dəlil iddiaçı Ə.Zərbəliyevanın yeni tikilmiş evinə müvafiq avtomobil yolunun olmaması ilə bağlı olmuşdur.

Hər iki instansiya məhkəməsi İPM-nin 12-ci maddəsinin tələblərini pozaraq iddiaçı Ə.Zərbəliyevanın 0,70 ha torpaq sahəsində yeni evinin nə vaxt tikildiyini (N.Allahyarova şəhadətnamə verildikdən əvvəl və ya sonra), onun tikintisi üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanının rəsmi icazəsinin və təsdiq edilmiş və razılaşdırılmış layihə sənədlərinin olub olmadığını, həmin evin hüquqi statusunu (qanuni və ya özbaşına tikili olub olmadığını), mülkiyyət hüququ əsasında qeydiyyatdan keçib keçmədiyini aydınlaşdırmamış, bu məqsədlə hər hansı araşdırma aparmamış, heç bir sorğu etməmiş, nəticədə qanunsuz və əsassız məhkəmə qərarları qəbul etmişlər.

Məhkəmələr tərəfindən həmçinin özünün mülkiyyətində 0,70 ha torpaq sahəsi olduğu və yeni tikilən evinin yerləşmə ərazisini özü müəyyən etməli olduğu həmin evə yolun niyə 0,70 ha torpaq sahəsindən deyil, cavabdeh N.Allahyarovun bundan təxminən 6 dəfə az olan torpaq sahəsindən açılmalı olduğu da əsaslandırılmamışdır.

Apellyasiya instansiya məhkəməsi qeyd edilənlərdən əlavə inzibati işə baxarkən MPM-nin 14.2 və 77-ci maddələrinə istinad etməklə həmçinin İPM-nin 1.2 və 12-ci maddələrinin pozuntusuna yol verilmişdir.

Məhkəmələrin iddia tələbini təmin etmək üçün istinad etdikləri Mülki Məcəllənin mülkiyyətə dair normaları, mülkiyyətin müdafiəsi üzrə Konvensiyanın normaları ilk növbədə mülkiyyətçi olaraq məhz N.Allahyarovun hüquqlarını qoruduğundan işə baxılarkən həmin normaların tətbiqində də səhvə yol verildiyi aydın olur.

Azərbaycan Respublikası MPM-nin 418.1-ci maddəsinə əsasən maddi və prosessual hüquq normalarının pozulması və ya düzgün tətbiq olunmaması apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnamə və qərardadının ləğv edilməsi üçün əsasdır.

Azərbaycan Respublikası İPM-nin 96.5-ci maddəsinə əsasən şikayətin əsaslı olduğu hallarda Ali Məhkəmə, bir qayda olaraq, mübahisə ilə bağlı işə dair özü qərar qəbul edir. Mübahisə ilə bağlı iş üzrə araşdırmanın davam etdirilməsinin zəruri olduğu hallarda, apellyasiya instansiyası məhkəməsində icraat

zamanı yol verilmiş ciddi prosessual pozuntular səbəbindən əhəmiyyətli sayda və ya geniş həcmdə sübutların araşdırılması tələb olunduqda, apellyasiya instansiyası məhkəməsi mahiyyəti üzrə qərar qəbul etmədikdə Ali Məhkəmə mübahisə edilən qərarı ləğv etməyə və işi təkrar baxılması üçün müvafiq apellyasiya instansiyası məhkəməsinə göndərməyə haqlıdır.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyası apellyasiya məhkəməsi tərəfindən işə baxarkən maddi və prosessual hüquq normalarının pozulduğunu, sübutların qiymətləndirilməsində səhvə yol verildiyini, işdə iştirak edən şəxslərin prosessual statusunun düzgün müəyyən edilmədiyini, nəticədə qanunsuz və əsassız məhkəmə aktı qəbul edildiyini nəzərə alaraq Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasınının 14 dekabr 2012-ci il tarixli qərarının ləğv edilməsi, işin yenidən baxılmaq üçün həmin məhkəməyə göndərilməklə kassasiya şikayətinin qismən təmin edilməsi haqqında 30 may 2013-cü il tarixli qərar qəbul etmişdir.

MƏQALƏLƏR

Müzəffər Ağazadə
Azərbaycan Respublikasının
əməkdar hüquqşünası

İnzibati Xətalər Məcəlləsinin bəzi normaları haqqında

Bu yaxınlarda Ali Məhkəmənin təşəbbüsü ilə Respublika məhkəmələri tərəfindən yol hərəkəti qaydaları və yol hərəkəti təhlükəzliyinin təmin edilməsi əleyhinə (bundan sonra-yol hərəkəti qaydaları əleyhinə) olan, habelə avtoxuliqanlıqla bağlı inzibati xətalara (AR İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 151-166, 296-1-ci maddələri) baxılması vəziyyəti öyrənilmişdir.

Müəyyən edilmişdir ki, Azərbaycan Respublikasının inzibati-xətalər qanunvericiliyində yol hərəkəti qaydaları əleyhinə olan təxminən 80-ə yaxın inzibati xəta üçün inzibati məsuliyyət nəzərdə tutulmuşdur ki, bunlardan da 20-nə (İXM-nin 151.5, 152.4, 152-1.1, 152-1.2, 152-1.3, 152-1.4, 152-2.1, 152-2.2, 152-2.3, 153.6, 154.2, 154.3, 154.5, 155.4, 155.7, 156.1, 156.2, 163-1.4, 296-1.1 və 296-1.2-ci maddələr) baxılması məhkəmələrin səlahiyyətinə aid edilmişdir. Bu kateqoriyadan olan digər inzibati xətalara müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının baxmaları nəzərdə tutulmuşdur.

Məlum olduğu kimi Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 23-cü maddəsi inzibati xəta törətmək üstündə 8 növ tənbeh tədbiri müəyyən etmişdir ki, onlardan da biri xəbərdarlıqdan ibarətdir. Qanunun mənasına görə inzibati xətaya baxmaq hüququ olan hakim, kollegial orqan və ya vəzifəli şəxs İXM-nin müvafiq maddəsinin sanksiyasında nəzərdə tutulduğu hallarda fiziki, vəzifəli və hüquqi şəxslər barəsində xəbərdarlıq növündə də inzibati tənbeh tədbiri tətbiq edə bilərlər.

Yol hərəkəti qaydalarının pozulması ilə bağlı inzibati işlər öyrənilərkən məlum oldu ki, bu işlər üzrə məhkəmə tərəfindən cəzalandırılanların təxminən yarısı məhz xəbərdarlıq növündə inzibati tənbehə məruz qalmışlar. Halbuki, İXM-nin yuxarıda sadalanan 20 maddəsinin heç birinin sanksiyasında xəbərdarlıq növündə inzibati tənbeh tədbiri nəzərdə tutulmamışdır. Hakimlər inzibati xəta törətmiş şəxsə İXM-nin konkret maddəsinin sanksiyasında göstərilərdən daha yüngül tənbeh tədbiq edilməli olması qərarına gələrkən İXM-nin 21-ci maddəsinə istinad edirlər. Bu cür qərarlar qəbul edilməsi təkcə yol hərəkəti qaydaları əleyhinə olan inzibati xətalara baxılması hallarına deyil, digər növ inzibati xətalara baxılması hallarına da aiddir. Ümumiyyətlə inzibati xətalara baxılması üzrə mövcud məhkəmə təcrübəsinə görə inzibati xəta törətmiş şəxsə maddənin sanksiyasında göstərilən inzibati tənbeh tədbirlərinin növündən, həddindən, miqdarından daha yüngül tənbeh verilməsi zəruriyyəti yarandıqda İXM-nin 21-ci maddəsinə istinad edilir.

Hazırda İXM-nin 21-ci maddəsinin adı və mətni aşağıdakı kimidir:

Maddə 21. İnzibati xəta az əhəmiyyətli olduqda daha yüngül inzibati tənbeh tətbiq etmə və ya inzibati məsuliyyətdən azad etmə.

Tərədilmiş inzibati xəta az əhəmiyyətli olduqda inzibati tənbeh tətbiq etmə hüququ olan hakim, səlahiyyətli orqan (vəzifəli şəxs) inzibati xəta törətmiş şəxslər barəsində tədbiq edilməsi nəzərdə tutulan inzibati tənbehi daha yüngül inzibati tənbeh növü ilə əvəz edə və ya həmin şəxsi inzibati məsuliyyətdən azad edə bilər.

Göründüyü kimi İXM-nin 21-ci maddəsi ilə müəyyən edilən norma qüsurlu olduğu kimi həm də ziddiyyətlidir. Əvvəla, nəzərə almaq lazımdır ki, 21-ci maddə İXM-nin 3-cü fəslinə aid edilmişdir və bu fəsildə də yalnız inzibati məsuliyyəti istisna edilən hallardan (məsələn, son zərurət, zəruri müdafiə, anlaşıqlıq kimi) bəhs edilir. Bu fəslin normalarının inzibati tənbehi tətbiq edilməsi ilə heç bir əlaqəsi ola bilməz. Halbuki, 21-ci maddənin adında və mətnində başqa məsələlərlə yanaşı

inzibati xəta törətmiş şəxslər barəsində tətbiq edilməsi nəzərdə tutulan inzibati tənbehi daha yüngül tənbeh növü ilə əvəz etmədən də danışıılır. Maddənin adından və mətnindən aydın olur ki, bu maddə ilə inzibati xətanın az əhəmiyyətli olması hallarında hansı məzmununda qərar qəbul edilməsi barədə məsələlər nizama salınmalıdır. Məntiqə görə belə hallarda, yəni xətanın az əhəmiyyətli olması hallarında onu törətmiş şəxsin ümumiyyətlə inzibati məsuliyyətdən azad olunmasından söhbət getməlidir. Başqa cür ola da bilməz. Axı nə üçün az əhəmiyyətli hesab olunan inzibati xəta üçün vətəndaş çəzalandırılmalıdır?

İXM-nin 21-ci maddəsi AR Cinayət Məcəlləsinin 14.2-ci maddəsinə bənzər funksiyanı həyata keçirməlidir. Orada isə deyilir ki cinayət qanununda nəzərdə tutulmuş hər hansı əməlin əlamətləri formal cəhətdən mövcud olsa da, lakin az əhəmiyyətli olduğuna görə ictimai təhlükəli sayılmayan əməl cinayət hesab edilmir.

Adi məntiqə görə cinayət xarakterli az əhəmiyyətli əməl hər hansı məsuliyyətə səbəb olmur, az əhəmiyyətli inzibati xəta da məsuliyyətə səbəb ola bilməz. Bu səbəblərdən də İXM-nin 21-ci maddəsində dəyişiklik edilməli, onun adından və mətnindən “daha yüngül inzibati tənbeh növü tətbiq edilməsi” ilə bağlı müddəalar çıxarılmalıdır. Fikrimizcə maddənin adı və mətni aşağıdakı kimi verilə bilər:

Maddə 21. İnzibati xəta az əhəmiyyətli olduqda məsuliyyətdən azad etmə.

Törədilmiş inzibati xəta az əhəmiyyətli olduqda inzibati tənbeh etmə hüququ olan hakim və ya səlahiyyətli orqan (vəzifəli şəxs) inzibati xəta törətmiş şəxsi inzibati məsuliyyətdən azad edir.

Bəs inzibati xəta törətmiş şəxsə törətdiyi inzibati xəta üçün qanunda nəzərdə tutulan tənbeh tədibininin aşağı həddindən də az, yaxud daha yüngül növ inzibati tənbeh tətbiq etmək mümkündürmü?

Hesab edirik ki mümkündür. Beləki İXM-nin 33-cü maddəsində inzibati xəta görə məsuliyyəti yüngülləşdirən halların siyahısı verilmişdir.

Bunlar aşağıdakılardır:

- inzibati xəta törətmiş şəxsin səmimi peşmançılığı,
- törədilmiş inzibati xətanın zərərli nəticələrinin inzibati xəta törətmiş şəxs tərəfindən aradan qaldırılması və ya vurulmuş zərərin əvəzinin könüllü sürətdə ödənilməsi,
- inzibati xətanın yetkinlik yaşına çatmayanlar tərəfindən törədilməsi,
- inzibati xətanın hamilə qadın və ya himayəsində az yaşlı uşağı olan qadın tərəfindən törədilməsi.

İXM-nin 33.2-ci maddəsinə görə inzibati xətalara haqqında işlərə baxan hakim, səlahiyyətli orqan (vəzifəli şəxs) qanunvericilikdə nəzərdə tutulmayan halları da məsuliyyəti yüngülləşdirici hallar hesab edə bilər.

Şübhəsiz ki İXM-nin 33-cü maddəsi inzibati xəta törətmiş şəxsə Məcəllənin Xüsusi hissəsinin sanksiyası daxilində daha yüngül tənbeh tədbirləri tətbiq edilməsi hallarını nizama salır. Yəni İXM-nin 33-cü maddəsində göstərilən hallar olduqda təqsirkara maddənin sanksiyasında göstərilən cəza növünün aşağı həddi, yaxud alternativ cəza nəzərdə tutulduğu hallarda daha yüngül növ cəza, yaxud onun aşağı həddi təyin edilir.

Lakin İXM-nin Xüsusi hissəsinin bir sıra maddələrində konkret cəza növü imperativ şəkildə verilmişdir, yəni sanksiyada tənbeh növünün aşağı və yuxarı həddi göstərilməmişdir. Bu hal isə inzibati xəta dairə qanunvericiliyin təcrübədə tətbiqində müəyyən çətinliklər yaradır.

Fikrimizi bir misalla əsaslandırmaq istəyirik. Tutaq ki Həsənov və Məmmədov eyni xarakterli, məsələn İXM-nin 152-2.3-cü maddəsi ilə nəzərdə tutulan inzibati xəta dairə qanunvericiliyin təcrübədə tətbiqində müəyyən çətinliklər yaradır. Məhkəmə işin hallarını nəzərə alaraq hər iki şəxsə həmin maddənin sanksiyasında nəzərdə tutulan cərimə növündə cəza vermək qərarına gəlmişdir. Məlum olduğu kimi İXM-nin 152-2.3-cü maddəsinin sanksiyasında cərimə növündə inzibati tənbehin miqdarı 800 manat (800 manatadək

yox) müəyyən edilmişdir. Xəta törədənlərdən Məmmədov yetkinlik yaşına çatmamışdır və əməli nəticəsində zərərçəkmişə dəyən zərəri könüllü surətdə ödəmişdir. Deməli İXM-nin 33-cü maddəsinə əsasən Məmmədova münasibətdə məsuliyyəti yüngülləşdirən 2 əlamət vardır. Həsənova münasibətdə isə məsuliyyəti yüngülləşdirən hallardan heç biri yoxdur. Buna baxmayaraq mövcud qanunvericiliyə görə həm Məmmədov, həm də Həsənov 800 manat miqdarında cəriməyə məruz qalmalıdır. Şübhəsiz ki, belə hallarda İXM-nin 9-cu maddəsi ilə müəyyən edilən qanunun ədalətliliyi prinsipi pozulacaqdır. Maddənin sanksiyasında cərimə məbləğinin aşağı və yuxarı hədləri göstərilmədiyindən inzibati xəta törədən şəxslərə İXM-nin 33-cü maddəsinin tələblərinə uyğun fərqli cəzalar vermək mümkün deyildir. Hər iki şəxsin eyni cəzaya məruz qalmaları isə yuxarıda qeyd edildiyi kimi qanunun ədalətli olması prinsipini pozduğu kimi İXM-nin 33-cü maddəsi ilə müəyyən olunan normanın mahiyyətini heçə endirir. Çünki həmin maddəyə görə Məmmədovun yetkinlik yaşına çatmamış olması və əməli nəticəsində zərərçəkmişə dəyən zərəri tamamilə ödəməsi məsuliyyəti yüngülləşdirən hallar kimi nəzərə alınmaqla ona daha yüngül cəza verilməli idi. Qanun qüsurlu olduğundan İXM-nin 33-cü maddəsi ilə müəyyən edilən normaların tətbiq edilməsinin qeyri-mümkünlüyü göz qabağındadır.

Yaxud, təcrübədə elə hallar olur ki, inzibati xəta törətmiş şəxsə İXM-nin Xüsusi hissəsinin maddəsinin sanksiyasında nəzərə tutulan inzibati tənbehin aşağı həddindən də az, yaxud maddənin sanksiyasında nəzərdə tutulmayan daha yüngül inzibati tənbeh növü tətbiq edilməsi zərurəti yaranır. Yuxarıda qeyd etmişdik ki, yol hərəkəti qaydalarının pozulması ilə bağlı işlər üzrə təqsirkarların təxminən yarısına həmin maddələrdə ümumiyyətlə nəzərdə tutulmayan xəbərdarlıq növündə inzibati tənbeh verilmişdir. Bu zaman bütün hallarda İXM-nin məntiqə zidd və qüsurlu 21-ci maddəsinə istinad edilmişdir.

Ümumiyyətlə inzibati xətalər qanunvericiliyində inzibati xəta törədən şəxslərə zərurət yarandığı hallarda İXM-nin Xüsusi hissəsinin maddələrinin sanksiyalarında göstərilən tənbeh tədbirlərinin aşağı həddindən də az, yaxud sanksiyada göstərilməyən daha yüngül növ tənbeh tədbiri verilməsini nizama salan norma yoxdur. Cinayət qanunvericiliyində isə analoji hallarda CM-nin Xüsusi hissəsinin maddəsində nəzərdə tutulduğundanda az, və ya başqa növ yüngül cəza verilməsinin nizama salan 62-ci maddə mövcüddür. Hesab edirik ki, İnzibati Xətalər Məcəlləsində də bu funksiyanı nizamlayan norma olmalıdır. Belə bir normanın olmaması istər-istəməz inzibati xətalər üzrə ədalətsiz qərarlar qəbul etməsinə gətirib çıxardır.

Hesab edirik ki, göstərilən məsələ barəsində inzibati xətalər qanunvericiliyindəki mövcud çatışmazlığı aradan qaldırmaq məqsədi ilə AR-nin İnzibati Xətalər Məcəlləsinə aşağıdakı məzmununda yeni 34-1-ci maddə əlavə edilməlidir.

Maddə 34-1. İnzibati xətaya görə müəyyən edilmiş inzibati tənbehdən daha yüngül inzibati tənbeh verilməsi.

İnzibati xətanın törədilməsinin səbəb və şəraiti, xəta törədənin sonrakı davranışığı ilə bağlı müstəsna hallar, habelə xətanın ictimai təhlükəliliyini əhəmiyyətli dərəcədə azaldan başqa hallar olduqda, inzibati xəta törədən şəxs haqqında bu Məcəllənin Xüsusi hissəsinin müvafiq maddəsində müəyyən edilmiş tənbeh tədbirinin aşağı həddindən də az, yaxud da qanunda nəzərdə tutulan daha yüngül növ tənbeh tədbiri tətbiq oluna bilər.

BEYNƏLXALQ ƏLAQƏLƏR

Vyetnam Milli Məclisinin sədr müavini Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayevlə görüşmüşdür.

2013-cü il iyunun 28-də ölkəmizdə səfərdə olan Vyetnam Milli Məclisinin sədr müavini Uonq Çu Lunun başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayevlə görüşmüşdür.

Görüşdə Ali Məhkəmənin sədri Vyetnam Milli Məclisinin sədr müavini Uonq Çu Lunun başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini Azərbaycanda salamlamaqdan məmnun olduğunu bildirmiş, Azərbaycanla Vyetnam arasında əlaqələrin yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu, bu əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyini vurğulamışdır.

Ali Məhkəmənin sədri respublikamızda həyata keçirilən məhkəmə hüquq tədbirlərinin səmərəliliyini diqqətə çatdıraraq bu işin Ali Məhkəmənin strukturunda və fəaliyyətində öz əksini tapması barədə qonaqlara məlumat vermişdir. Bildirmişdir ki, Ali Məhkəmədə beynəlxalq hüquqi aktlar, xüsusən də “İnsan Hüquqlarının və Əsas Azadlıqlarının Müdafiəsi haqqında” Avropa Konvensiyasının müddəaları, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin presedent hüququ tətbiq olunur. Məhkəmə sistemində ən yeni informasiya texnologiyalarından istifadə edilir. Hakim vəzifəsinə seçim prosedurları Avropa standartlarına uyğunlaşdırılmışdır.

Vyetnam Milli Məclisinin sədr müavini Uonq Çu Lu Azərbaycanın müasir tələblərə cavab verən qanunvericilik bazasına xüsusi maraq göstərmişdir. Azərbaycanın mövcud qanunvericiliyi və hüquq sistemi ilə daha yaxından tanış olmaq üçün qarşılıqlı əlaqə yaratmaq barədə razılığa gəlinmişdir. Qonaq iki ölkə arasında əməkdaşlığın böyük əhəmiyyət daşdığını və bu əməkdaşlığın bundan sonra da davam etdiriləcəyini bildirmişdir.

Görüşdə hüquqi dövlət quruculuğu sahəsində aparılan islahatlar və məhkəmə hüquq təcrübəsi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Vyetnamlı qonaqlar Ali Məhkəmənin inzibati binası ilə tanış olmuş, Məhkəmə tarixi muzeyinə baxmışlar.

Görüşün sonunda Ali Məhkəmənin sədri Azərbaycanın məhkəmə orqanlarına xüsusi maraq və diqqət göstərdiklərinə, həmçinin əhəmiyyətli görüşə görə Vyetnamın nümayəndə heyətinin üzvlərinə təşəkkürünü bildirmiş, gələcək işlərində uğurlar arzulamışdır.

ATƏT-in Demokratik Təsisatlar Ofisinin Azərbaycanda keçiriləcək Prezident seçkisi ilə bağlı müşahidəçilik missiyasını həyata keçirən xanım Tana de Zuluetanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayevlə görüşmüşdür

2013-cü il sentyabrın 12-də ölkəmizdə səfərdə olan ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Hüquqları Ofisinin Azərbaycanda keçiriləcək Prezident seçkisi ilə bağlı müşahidəçilik missiyasını həyata keçirən qrupun rəhbəri xanım Tana de Zuluetanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Ramiz Rzayevlə görüşmüşdür.

ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Hüquqları Ofisi nümayəndələrinin Prezident seçkilərində müşahidəçi kimi iştiraklarından məmnunluğunu bildirən Ali Məhkəmənin sədri Azərbaycanda seçki təcrübəsinin təkmilləşdirildiyini və ölkəmizdə demokratik seçkilərin keçirilməsi üçün lazımı hüquqi bazanın formalaşdırıldığını bildirmişdir.

Ali Məhkəmənin sədri bu il oktyabrın 9-da keçiriləcək Prezident seçkisi günü məhkəmələrə müraciət edən hər bir seçicinin irad və təklifinə, şikayətinə həssaslıqla yanaşılacağını vurğulamışdır. Ali Məhkəmənin sədri seçki hüquqlarının müdafiəsi, mübahisələrin məhkəmə aidiyyəti və bu sahədə məhkəmə təcrübəsi ilə bağlı fikirlərini açıqlamış, seçki hüquqlarının müdafiəsi ilə bağlı işlər üzrə icraat, seçki hüquqlarının müdafiəsi haqqında ərizələrin verilməsi və onlara baxılması qaydaları barədə ətraflı məlumat vermişdir.

Görüşdə insan hüquqlarının təmin olunması və Prezident seçkisi ilə bağlı faydalı müzakirə aparılmış, nümayəndə heyətinin üzvlərini maraqlandıran suallara ətraflı cavablar verilmişdir.

Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Dubay Məhkəmələrinin Baş direktoru Əhməd Səid bin Həzimin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti 2013-cü il sentyabrın 16 –da Ali Məhkəməsinin sədri Ramiz Rzayevin dəvəti ilə Azərbaycana işgüzar səfərə gəlmişdir.

Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Dubay Məhkəmələrinin Baş direktoru Əhməd Səid bin Həzimin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti 2013-cü il sentyabrın 16 –da axşam Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Ramiz Rzayevin dəvəti ilə Azərbaycana işgüzar səfərə gəlmişdir.

Sentyabrın 17-də səhər Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Dubay Məhkəmələri Baş direktorunun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin üzvləri əvvəlcə Fəxri Xiyabana gələrək ulu öndər Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etdilər, onun xatirəsini ehtiramla anaraq abidəsi önünə əklil qoydular. Görkəmli oftalmoloq alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın da məzarı üzərinə gül düzdülər.

Dubaylı qonaqlar Şəhidlər Xiyabanında oldular. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və müstəqilliyi uğrunda canlarından keçmiş qəhrəman övladların xatirəsi ehtiramla yad edildi, onların məzarları üstünə gül-çiçək düzüldü. Qonaqlar “Əbədi məşəl” abidəsinin önünə əklil qoydular.

Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Dubay Məhkəmələri Baş direktorunun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin üzvləri Ali Məhkəmənin yüksək statusuna uyğun inzibati binasını gəzmiş, hakimlərin iş şəraiti ilə tanış olmuş, məhkəmə tarixi muzeyinə baxmışlar. Dubay Məhkəmələrinin Baş direktoru muzeyin fəxri qonaqlar kitabına öz ürək sözlərini yazmışdır.

Həmin gün Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsində Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Dubay Məhkəmələri Baş direktorunun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüş keçirilmişdir.

Görüşdə Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayev Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Dubay Məhkəmələrinin Baş direktoru Əhməd Səid bin Həzimin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini Azərbaycanda salamlamaqdan məmnun olduğunu bildirmiş, ənənə və dəyərlərlə bir-birinə yaxın olan Azərbaycan və ərəb xalqları arasında həmrəyliklə bağlı çoxsaylı nümunələrin mövcud olduğunu qeyd etmişdir.

Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri və Azərbaycan arasında yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin, iki ölkə arasında başlanmış iqtisadi müqavilələrin, humanitar sazişlərin əməkdaşlıq əlaqələrinin daha da möhkəmlənməsi üçün böyük imkanlar açdığını diqqətə çatdırmışdır. Azərbaycan və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında müxtəlif əməkdaşlıq sahələrini əhatə edən onlarla sənədin imzalandığını vurğulamışdır. Ali Məhkəmənin sədri Azərbaycanla dost Dubay Məhkəmələrinin məhkəmə hüquq sistemləri arasında əlaqələrin yeni mərhələyə qədəm

qoyduğunu, bu əlaqələrin uğurla inkişaf edərək nəinki ikitərəfli, eyni zamanda beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində genişlənəcəyini vurğulamışdır.

Ali Məhkəmənin sədri respublikamızda məhkəmə hüquq sahəsində həyata keçirilən tədbirlərin səmərəliliyini diqqətə çatdıraraq bu işin Ali Məhkəmənin strukturunda və fəaliyyətində öz əksini tapması barədə qonaqlara məlumat vermişdir. Ali Məhkəmənin sədri Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Dubay Məhkəmələri Baş direktorunun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin Azərbaycana səfərinin məhkəmə orqanları arasında əməkdaşlığın daha da inkişaf etməsinə xidmət edəcəyinə əminliyini ifadə etmişdir.

Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Dubay Məhkəmələrinin Baş direktoru Əhməd Səid bin Həzim Dubayda Məhkəmələrin fəaliyyət dairəsi barədə danışmış, iki ölkə arasında qarşılıqlı əməkdaşlığın böyük əhəmiyyət daşıdığını bildirmişdir. Qeyd etmişdir ki, bu əməkdaşlıq bundan sonra da davam etdiriləcək.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Dubay Məhkəmələri arasında Əməkdaşlıq haqqında İşçi Proqramı imzalanmışdır.

Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Dubay Məhkəmələrinin Baş direktoru Əhməd Səid bin Həzimin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin Azərbaycana səfəri davam edir.

Ali Məhkəmənin Kollegiya sədri Fransanın Strasburq şəhərində keçirilən beynəlxalq regional Konfransda iştirak etmişdir

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Cinayət Kollegiyasının sədri Şahin Yusifov Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi, Baş Prokurorluğu, Daxili İşlər Nazirliyi, Ombudsman aparatı nümayəndələrinin də daxil olduqları nümayəndə heyətinin tərkibində 24 sentyabr 2013-cü il tarixdə Fransanın Strasburq şəhərində “Hüquq mühafizə orqanları əməkdaşları tərəfindən törədilən insan hüquqlarının ciddi pozuntularının araşdırılması” mözusunda keçirilən növbəti beynəlxalq regional Konfransında iştirak etmişdir.

Konfrans Avropa İttifaqının və Avropa Şurasının “Cəzasızlıqla və pis rəftara qarşı mübarizənin gücləndirilməsi” Birgə Proqramı çərçivəsində təşkil olunmuşdur. Konfransda cəzasızlıq və pis rəftarla bağlı əsas Avropa və beynəlxalq standartlar barədə məlumatlar dinlənmiş, müvafiq ittihamların effektiv araşdırılması və tərəfdaş dövlətlər (Azərbaycan, Gürcüstan, Moldova, Ukrayna və Ermənistan) tərəfindən son iki il ərzində cəzasızlıq və pis rəftara qarşı mübarizədə əldə edilmiş nailiyyətlər müzakirə edilmişdir.

Konfransda çıxış edən Ş.Yusifov müzakirə edilən məsələ ilə bağlı milli qanunvericilikdə edilən dəyişikliklər, pis rəftar haqqında şikayətlərin effektiv araşdırılması istiqamətində Ali Məhkəmənin mövqeyi, fəaliyyəti və təcrübəsi, bu sahədə görülmüş işlər, insanların əsas hüquq və azadlıqlarının qorunmasına təminat verən Ali Məhkəmənin Plenumu tərəfindən son illərdə qəbul edilmiş tövsiyyə xarakterli qərarlar barədə geniş məlumat vermişdir.

Proqram çərçivəsində pis rəftarla bağlı mübarizə sahəsində digər ölkələrlə yanaşı Azərbaycanda da görülmüş işlərin monitorinqini aparmış Avropa Şurasının ekspertləri Konfransda təqdim etdikləri hesabatda Ali Məhkəmənin fəaliyyətini diqqətə layiq hesab etmişlər.

**Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin mətbəəsində yığılaraq
18 oktyabr 2013-cü il tarixdə 40 səhifə həcmində çap olunmuşdur.**

Tirajı 1000 ədəd

**Ünvan: Bakı şəhəri, Xətai rayonu,
Yusif Səfərov küç.26, 1193-cü məhəllə
Tel: 489-07-07 (daxili nömrə 81-79)**